Nr 62.

Ankom till riksdagens kansli den 10 juni 1943 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av fullmäktiges i riksbanken förslag till tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk.

Den 22 maj 1942 uppdrogo fullmäktige i riksbanken åt en av delegerade för riksdagens verk tillsatt kommitté, bestående av statssekreteraren E. A. Westling, ordförande, samt riksgäldskommissarien S. O. Widlund och bankrådet Hj. K. A. Ekengren *(1941 års pensionskommitté för riksdagens verk)* att utarbeta förslag till nya tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk i anslutning till de reglementen, som kunde komma att bliva gällande för arbetare vid statsförvaltningen i övrigt. Därvid borde iakttagas de särskilda förhållanden, som kunde föreligga beträffande arbetarna vid tryckeriet och pappersbruket.

Efter fullgjort uppdrag har kommittén till fullmäktige överlämnat ett den 5 maj 1943 dagtecknat betänkande med förslag till tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare vid sedeltryckeriet och pappersbruket. Kommitténs betänkande och förslag är bilagt detta utlåtande. Beträffande innehållet i kommitténs förslag får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till kommitténs betänkande.

Enligt vad kommittén i betänkandet anmält, har kommittén haft överläggningar med representanter för Civilförvaltningens personalförbund. Förbundet — som tagit del av betänkandet, innan detsamma överlämnades till fullmäktige — hade därvid förklarat sig icke hava något att erinra mot de förslag, som innefattas i betänkandet.

Med överlämnande av nämnda betänkande hava fullmäktige i skrivelse till bankoutskottet den 14 maj 1943 anfört följande.

De av kommittén framlagda förslagen till nya tjänste- och familjepensionsreglementen skilja sig från de för statsförvaltningen i övrigt gällande tjänste- och familjepensionsreglementena för arbetare i huvudsak beträffande pensionsunderlag och pensionsavdrag. En dylik skillnad föreligger emellertid redan enligt hittills gällande pensionsgrunder, ehuru vissa jämkningar i relationen vidtagits, varjämte ökning av antalet pensionsgrupper för manliga arbetare från tre till fyra föreslagits. Beträffande den närmare innebörden av kommitténs förslag i detta avseende hänvisas till betänkandet.

I övrigt överensstämma de föreslagna tjänste- och familjepensionsreglementena såväl till uppställning som till innehåll i stort sett med 1942 års tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare med vissa undantag,

som föranledas av de särskilda förhållandena vid tryckeriet och pappersbruket. Jämväl i dessa hänseenden vilja fullmäktige hänvisa till betänkandet.

Betänkandet innefattar vidare bl. a. förslag om att fullmäktige skola utverka medgivande att tillämpa de summariska pensioneringsbestämmelser, som återfinnas i kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 696) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst. För närvarande gälla vid riksbanken (och övriga riksdagens verk) de motsvarande bestämmelser, som meddelats i den numera upphävda kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585). Vidare förordar kommittén att fullmäktige skulle erhålla rätt att under vissa förutsättningar och med vissa avvikelser tillämpa de föreslagna tjänste- och familjepensionsreglementena även på arbetare vid riksbanken, som ej är anställd vid sedeltryckeriet eller pappersbruket. Därjämte har kommittén föreslagit bemyndigande för fullmäktige att utfärda bestämmelser om att de nya tjänste- och familjepensionsreglementena skulle från dagen för ikraftträdandet — vilken föreslagits till den 1 juli 1943 — erhålla tillämpning på sådana arbetare, som under tiden den 1 juli 1939—30 juni 1943 avgått med pension enligt nu gällande tjänstepensionsreglemente för arbetare vid sedeltryckeriet och pappersbruket och för vilka pensionsåldern inträtt tidigast under juli månad 1939. Detta förslag ansluter sig till vad 1942 års riksdag beslutat beträffande arbetarpersonal, som efter utgången av juni 1939 avgått med pension enligt 1935 års tjänstepensionsreglemente för arbetare vid statsförvaltningen i övrigt.

Slutligen har kommittén föreslagit bl. a., att fullmäktige skulle utverka bemyndigande att omreglera vissa äldre tjänstepensioner för arbetare i enlighet med de grunder, som kunde bliva fastslagna i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 170 till innevarande års riksdag.

Fullmäktige ansluta sig till vad kommittén i sitt betänkande anfört och föreslagit.

Under hänvisning till det anförda hava fullmäktige hemställt, att utskottet ville föreslå riksdagen

1:o) godkänna de i förevarande betänkande framlagda förslagen till

a) reglemente angående tjänstepension för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk (riksbankens tjänstepensionsreglemente för arbetare) samt

b) reglemente angående familjepension för efterlevande till arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk (riksbankens familjepensionsreglemente för arbetare);

2) bemyndiga fullmäktige att

dels i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående anförts utfärda bestämmelser

a) om tillämpning av riksbankens tjänstepensionsreglemente för arbetare i vissa fall å arbetare avgångna med rätt till pension enligt 1935 års tjänstepensionsreglemente för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk samt

b) angående omreglering av vissa äldre tjänstepensioner för arbetare,

dels i förekommande fall beträffande arbetare vid riksbanken, som icke jämlikt 1 § riksbankens tjänstepensionsreglemente för arbetare är underkastad nämnda reglemente, besluta *antingen* om tillämpning å arbetaren av riks-

bankens tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare med i det föregående angivna avvikelser, *eller* om pensionering av arbetaren enligt de grunder, som angivas i kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 696) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst,

dels förordna om utbyte av rätt till uppskjuten livränta enligt 1935 års tjänstepensionsreglemente för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk mot förtidslivränta,

dels ock utfärda de övergångsbestämmelser, vilka kunna visa sig erforderliga utöver de övergångsstadganden som innefattas i riksbankens tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare;

3:o) medgiva, att fullmäktige under i betänkandet angivna förutsättningar må, utan hinder av bestämmelserna i 8 § 2 mom. riksbankens tjänstepensionsreglemente för arbetare, låta anstå med entledigande av arbetare längre tid än två år efter pensionsålderns inträde.

Föreliggande förslag till tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk äro avsedda att ersätta de nuvarande, år 1935 respektive år 1937 antagna reglementena. Förslagen, vilka utarbetats av en särskild kommitté, benämnd 1941 års pensionskommitté för riksdagens verk, ansluta sig nära till den för arbetare i statens tjänst i allmänhet gällande pensionslagstiftningen, dock med vissa avvikelser. Dessa betingas i stort sett av de vid riksbankens industriföretag rådande särskilda förhållandena. I huvudsak ha avvikelserna, som främst beröra indelningen i pensionsgrupper och pensionsunderlagens storlek, kommit till uttryck redan i de nuvarande pensionsreglementena och ha motiverats med den särställning i fråga om avlöningsförmåner och yrkeskvalifikationer, som flertalet arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk intager i förhållande till närmast jämförliga arbetare vid statsförvaltningen i övrigt. *Utskottet.*

Vad angår storleken av pensionsförmånerna för manliga yrkesarbetare, vilka indelas i tre pensionsgrupper, betecknade 1—3, innebär förslaget, att tjänstepensionsunderlagen fastställas till respektive 3,072, 2,760 och 2,484 kronor. Dessa belopp överensstämma med tjänstepensionsunderlagen för tjänstemän i lönegraderna Eo 13, 11 och 9 och överstiga sålunda icke oväsentligt de för övriga yrkesarbetare i statens tjänst fastställda pensionsunderlagen (Eo 7). För manliga icke-yrkesarbetare skulle tillämpas en pensionsgrupp 4 med ett tjänstepensionsunderlag av 2,076 kronor eller samma belopp som inom statsförvaltningen i övrigt. För kvinnliga arbetare är redan för närvarande likställighet genomförd med kvinnliga icke-yrkesarbetare vid statsförvaltningen i övrigt och häri ifrågasättes icke någon ändring. I enlighet härmed skulle tillämpas ett tjänstepensionsunderlag av 1,500 kronor. Förslaget innebär i fråga om pensionsgrupperna 1 och 2 en sänkning av gällande relation till tjänstemännen med ett lönegradsnummer. Denna sänkning har befunnits påkallad med hänsyn till den genomsnittliga löneinkomsten för samtliga personalkategorier, som hänföras till de båda grupperna. Å andra

sidan skulle för pensionsgrupp 3 pensionsunderlaget förhöjas med ett lönegradsnummer i förhållande till pensionsskalan för tjänstemännen.

Kommittéförslagen ha lämnats utan erinran av fullmäktige i riksbanken, och utskottet har för sin del vid granskning av förslagen funnit sig böra tillstyrka, att desamma godkännas av riksdagen.

I detta sammanhang vill utskottet erinra, att pensionsåldern för riksbankens arbetare — liksom för övriga arbetare i statens tjänst — skall vara 60 år, med möjlighet för fullmäktige att medgiva anstånd med avsked under högst två år, vilken anståndstid under vissa förutsättningar kan utsträckas. I anslutning till sina i utlåtande nr 50 innevarande år gjorda uttalanden vill utskottet understryka önskvärdheten av att fullmäktige utnyttja denna möjlighet, i den mån så anses lämpligt.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

1) godkänna de i härvid fogade betänkande av 1941 års pensionskommitté för riksdagens verk framlagda förslagen till

a) reglemente angående tjänstepension för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk (riksbankens tjänstepensionsreglemente för arbetare) samt

b) reglemente angående familjepension för efterlevande till arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk (riksbankens familjepensionsreglemente för arbetare);

2) bemyndiga fullmäktige i riksbanken att

dels i huvudsaklig överensstämmelse med vad i betänkandet anförts utfärda bestämmelser

a) om tillämpning av riksbankens tjänstepensionsreglemente för arbetare i vissa fall å arbetare avgångna med rätt till pension enligt 1935 års tjänstepensionsreglemente för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk samt

b) angående omreglering av vissa äldre tjänstepensioner för arbetare,

dels i förekommande fall beträffande arbetare vid riksbanken, som icke jämlikt 1 § riksbankens tjänstepensionsreglemente för arbetare är underkastad nämnda reglemente, besluta *antingen* om tillämpning å arbetaren av riksbankens tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare med i betänkandet angivna avvikelser *eller* om pensionering av arbetaren enligt de grunder, som angivas i kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 696) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst,

dels förordna om utbyte av rätt till uppskjuten livränta enligt 1935 års tjänstepensionsreglemente för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk mot förtidslivränta,

dels ock utfärda de övergångsbestämmelser, vilka kunna visa sig erforderliga utöver de övergångsstadganden, som innefattas i riksbankens tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare;

3) medgiva, att fullmäktige under i betänkandet angivna förutsättningar må, utan hinder av bestämmelserna i 8 § 2 mom. riksbankens tjänstepensionsreglemente för arbetare, låta anstå med entledigande av arbetare längre tid än två år efter pensionsålderns inträde.

Stockholm den 10 juni 1943.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Berling, Nordenson, Sandén*, Friggeråker, Sundvik, Lindbärg* och *Johansson* i Fårekulla;

från andra kammaren: herrar *Svedman, Paulsen, Andersson* i Falkenberg*, *K. A. Westman, Hall, Ericsson* i Åtvidaberg, *Sundberg* och *Nilsson* i Landskrona.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

1941 ÅRS PENSIONSKOMMITTÉ
FÖR RIKSDAGENS VERK

BETÄNKANDE

MED FÖRSLAG TILL

TJÄNSTE- OCH FAMILJEPENSIONS-REGLEMENTEN FÖR ARBETARE VID RIKSBANKENS SEDELTRYCKERI OCH PAPPERSBRUK

Avgivet den 5 maj 1943

STOCKHOLM 1943
ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG
438210

Till Herrar Fullmäktige i riksbanken.

Delegerade för riksdagens verk beslöto den 3 april 1941 tillsätta en kommitté av tre personer med uppdrag att framlägga förslag till nya tjänste- och familjepensionsreglementen för riksdagens verk i nära anslutning till förslag rörande allmänna tjänste- och familjepensionsreglementen, som väntades komma att föreläggas riksdagen.

Till ledamöter i kommittén utsågo delegerade numera statssekreteraren i kommunikationsdepartementet *E. A. Westling,* riksgäldskommissarien och byråchefen *S. O. Widlund* samt bankrådet *Hj. K. A. Ekengren.* Tillika uppdrogs åt Westling att såsom ordförande leda kommitténs arbete.

Med stöd av erhållet bemyndigande förordnade kommittén till sekreterare vid utredningen numera e. o. förste kanslisekreteraren i finansdepartementet *F. C. W. Ericson.*

Kommittén antog benämningen »1941 års pensionskommitté för riksdagens verk».

Med skrivelse den 14 mars 1942 överlämnade kommittén till delegerade betänkande med förslag till nya tjänste- och familjepensionsreglementen för riksdagens verk m. m. (tryckt som bilaga till bankoutskottets utlåtande nr 45/1942). Förslagen ha i huvudsak bifallits av 1942 års riksdag.

Sedan förslag till tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare i statens tjänst genom proposition (nr 299) avlåtits till 1942 års riksdag, upptogo Herrar Fullmäktige frågan om en revision av pensionsbestämmelserna för arbetarpersonalen vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk samt uppdrogo den 22 maj 1942 åt 1941 års pensionskommitté för riksdagens verk att verkställa dylik revision. Enligt de för uppdraget meddelade direktiven borde förslag utarbetas till nya tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk i anslutning till de reglementen, som riksdagen kunde komma att godkänna i anledning av förenämnda proposition, och med iakttagande av de särskilda förhållanden, som kunde föreligga beträffande arbetarna vid sedeltryckeriet och pappersbruket.

Efter det kommitténs uppdrag beträffande arbetarpensioneringen vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk m. m. numera slutförts, får kommittén härmed till Herrar Fullmäktige överlämna betänkande med förslag i ämnet.

I enlighet med av Herrar Fullmäktige under hand lämnat bemyndigande har kommittén anmodat civilförvaltningens personalförbund att utse högst fem representanter jämte ställföreträdare för dem att överlägga med kommittén rörande utformningen av de nya tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare, vilkas utarbetande fölle inom kommitténs uppdrag. Av repre-

sentanterna borde minst två företräda arbetarpersonalen vid sedeltryckeriet och minst två representera arbetarna vid pappersbruket. I anledning härav ha i överläggningar med kommittén deltagit följande av personalförbundet utsedda representanter, nämligen förbundsordföranden, förste expeditionsvakten *A. J. Andersson,* arbetarna vid riksbankens sedeltryckeri *A. Ahlberg* och *E. Ahlberg* samt arbetarna vid riksbankens pappersbruk *R. Dahlström* och *G. Stark.*

De olika åt kommittén överlämnade utredningsuppdragen äro härmed slutförda.

Stockholm den 5 maj 1943.

A. WESTLING.

STEN WIDLUND. HJALMAR EKENGREN.

Folke Ericson.

Inledning.

Beträffande arbetarpersonal tillhörande den under Kungl. Maj:t lydande statsförvaltningen saknades intill den 1 januari 1934 någon ordnad, på avgiftsplikt grundad pensionering utom för vissa enstaka grupper av anställningshavare. För personal, som icke tillhörde dylika grupper, kunde pension i regel beviljas endast genom särskilda beslut av statsmakterna.

Frågan om pensioneringens ordnande efter enhetliga grunder bragtes emellertid till sin lösning genom det efter riksdagens godkännande den 30 juni 1934 utfärdade reglementet angående tjänstepension för arbetare i statens tjänst (tjänstepensionsreglementet för arbetare), vilket trädde i kraft den 1 januari 1935. Detta reglemente skulle under vissa förutsättningar och med vissa undantag äga tillämpning å sådana arbetare inom de förvaltningsområden, som lydde under Kungl. Maj:t, vilka fyllde ett fortlöpande om ock endast för viss del av året förefintligt behov av arbetskraft och för vilka fastställts en arbetstid av normal omfattning. Från sistnämnda dag skulle vidare vissa av riksdagen till sina huvuddrag godkända grunder tillämpas för pensionering av sådana arbetare, som icke eljest vore berättigade till tjänstepension eller därmed jämförligt understöd av statsmedel. Detta innebar bland annat, att frågor om pensionering av sådana arbetare icke skulle behöva underställas riksdagens prövning från fall till fall. Bestämmelser härom meddelades i kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst.

Ej heller för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk fanns tidigare någon statlig, på avgiftsplikt grundad pensionering. Enligt de för arbetarpersonalen vid sedeltryckeriet meddelade avlöningsbestämmelserna skulle av tryckeriet inbetalas ett visst belopp för varje anställd person till livränte- och kapitalförsäkringsanstalten i Stockholm för beredande av en livränta åt honom. Denna statligt förmedlade livränteförsäkring kunde likväl ej ersätta en reguljär pensionering och innebar i varje fall en föga rationell pensioneringsform; bland annat utgick livräntan från och med det år vederbörande fyllde 56 år, oavsett om han då avgått från tjänsten eller ej. Vad åter angår arbetarna vid riksbankens pappersbruk, uppdrogos visserligen riktlinjer för pensionering av dessa i anslutning till ett av riksbanksfullmäktige till riksdagens bankoutskott den 11 februari 1932 ingivet förslag angående pensionering av vissa arbetare vid bruket (bankoutskottets utlåtande nr 29), men pensioneringen förutsatte särskilt riksdagsbeslut från fall till fall.

Efter antagandet vid 1934 års riksdag av tjänstepensionsreglementet för arbetare igångsattes emellertid på bankofullmäktiges föranstaltande utredning om en reguljär, på avgiftsplikt grundad pensionering jämväl för personalen vid sedeltryckeriet och pappersbruket. Med skrivelse den 7 februari 1935 framlade fullmäktige för bankoutskottet förslag till reglemente angående tjänstepension för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk. Förslaget, som byggde på huvudgrunderna i 1934 års tjänstepensionsreglemente för arbetare men innebar vissa avvikelser därifrån främst i fråga om arbetarpersonalens indelning i pensionsgrupper samt pensionsunderlag och pensionsavdrag, blev i enlighet med bankoutskottets tillstyrkande utlåtande (nr 68) oförändrat antaget av riksdagen. Reglementet trädde i kraft den 1 juli 1935.

1935 års tjänstepensionsreglemente är, såsom av reglementets rubrik framgår, avsett för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk, och för dess tillämplighet förutsättes på motsvarande sätt som i det för statliga arbetare i övrigt gällande reglementet, att vederbörande arbetare fyller ett fortlöpande behov av arbetskraft och har en arbetstid av normal omfattning. För att möjliggöra en pensionering även av arbetare vid riksbanken, å vilken tjänstepensionsreglementet ej är tillämpligt, har 1939 års lagtima riksdag (bankoutskottets utlåtande nr 17) bemyndigat fullmäktige att i förekommande fall besluta om pensionering med tillämpning av de summariska pensioneringsgrunder, vilka innefattas i förenämnda kungörelse nr 585/1934. Enahanda bemyndigande har samtidigt (bankoutskottets utlåtande nr 18) lämnats fullmäktige i riksgäldskontoret beträffande arbetare vid övriga riksdagens verk.

Den statliga arbetarpersonalen hade tidigare regelmässigt varken skyldighet eller möjlighet att under statens medverkan sörja för sina efterlevandes pensionering. Vid de utredningar, som under 1930-talet verkställdes i fråga om familjepensioneringens ordnande för statstjänstemännen, ägnades emellertid jämväl frågan om beredande av familjepensionsrätt för arbetarpersonal uppmärksamhet. Beträffande den under Kungl. Maj:t lydande förvaltningen löstes frågan genom utfärdande den 16 oktober 1936 av ett familjepensionsreglemente för arbetare (nr 543), vilket trädde i kraft den 1 januari 1937.

Härefter upptogo delegerade för riksdagens verk frågan om anordnande av statlig familjepensionering för riksbankens arbetarpersonal. Sedan förslag härutinnan på delegerades föranstaltande utarbetats av en för ändamålet tillsatt kommitté (familjepensionskommittén för riksdagens verk), underställdes frågan 1937 år riksdag. Riksdagen godkände i enlighet med bankoutskottets hemställan (utlåtande nr 71) förslag till familjepensionsreglemente för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk. Nämnda reglemente, som i princip täcker tillämpningsområdet för det av 1935 års riksdag antagna tjänstepensionsreglementet för arbetare vid samma verk, trädde i kraft den 1 januari 1938.

1935 års tjänstepensionsreglemente och 1937 års familjepensionsreglemente för arbetare vid riksbanken äro alljämt gällande, förstnämnda reglemente dock med vissa åren 1938 och 1939 vidtagna ändringar.

1934 års tjänstepensionsreglemente och 1936 års familjepensionsreglemente för arbetare vid statsförvaltningen i allmänhet ha däremot från och med den 1 juli 1942 ersatts med nya pensionsreglementen, betecknade såsom 1942 års tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare (nr 452 och 453).

1942 års riksdag bemyndigade även Kungl. Maj:t att vidtaga vissa jämkningar i de enligt 1934 års riksdags beslut gällande grunderna för den summariska arbetarpensioneringen. Kungörelsen nr 585/1934 har härefter ersatts med en den 30 juni 1942 utfärdad kungörelse (nr 696) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst. Den nya kungörelsen har trätt i kraft den 1 juli 1942.

Någon översikt över innehållet i de sedan den 1 juli 1942 gällande pensionsbestämmelserna för arbetarpersonalen vid den under Kungl. Maj:t lydande förvaltningen har pensionskommittén icke ansett erforderlig i vidare mån än att kommittén i samband med behandlingen i det följande av frågan om pensionsunderlag och pensionsavdrag funnit sig böra lämna en redogörelse för de överväganden, vilka föregått fastställandet av personalens fördelning på pensionsgrupper ävensom avvägningen av tjänste- och familjepensionsunderlag samt tjänste- och familjepensionsavdrag.

Pensionsunderlag och pensionsavdrag.

Såsom i det föregående antytts förete gällande pensionsbestämmelser för arbetarpersonalen vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk vissa skiljaktigheter i förhållande till de för statlig arbetarpersonal i allmänhet gällande pensionsbestämmelserna i fråga om indelning i pensionsgrupper samt de för pensionsgrupperna fastställda pensionsunderlagen och pensionsavdragen. För denna särställning för arbetarna vid sedeltryckeriet och pappersbruket föreligga enligt kommitténs mening alltjämt skäl. Innan kommittén går att närmare angiva sin ståndpunkt härutinnan, anser kommittén lämpligt att redogöra för de överväganden, som föregått införandet av den nuvarande ordningen på detta område. Redogörelsen kan i huvudsak begränsas till tjänstepensionslagstiftningen av den anledningen att familjepensionslagstiftningen för de manliga arbetarna uppvisar kongruens med tjänstepensionsbestämmelserna.

1934 års tjänstepensionsreglemente för arbetare. I förhållande till det för statlig tjänstemannapersonal gällande pensionssystemet — enligt vilket pensionsunderlag fastställts till belopp motsvarande två tredjedelar av slutlönen i vederbörande lönegrad å billigaste ort (A-ort) — företedde 1934 års tjänstepensionsreglemente för arbetare den olikheten, att arbetarpersonalen, oberoende av växlingar i löneställningen, i pensionshänseende sammanfördes till fyra grupper. Den manliga och den kvinnliga personalen fördelades var för sig på två s. k. pensionsgrupper, betecknade såsom pensionsgrupperna 1 och 2. Pensionsgrupp 1 omfattade arbetare i anställning, för vilken ej krävdes särskild yrkesutbildning, och pensionsgrupp 2 arbetare i anställning, för vilken sådan utbildning krävdes.

Att sålunda för arbetare någon fast relation mellan pension och lön ej åvägabragtes, grundade sig icke endast på tekniska svårigheter att avväga pensionen individuellt för de särskilda arbetarna utan även på vissa principiella skäl. Dessa angåvos i ett av 1921 års pensionskommitté avgivet betänkande den 30 november 1925 (SOU 1925: 42) på följande sätt:

Arbetarpersonalens löneförmåner erbjuda exempelvis på grund av olika yrkesskicklighet eller till följd av ackords- eller betingsarbetets större eller mindre omfattning så betydande skiljaktigheter de enskilda anställningshavarna emellan, att en däremot svarande skillnad jämväl i pensionens belopp icke kan anses vara motiverad. Det kan inträffa, icke blott att en yrkesutbildad arbetare inom ett visst fack når större löneinkomst än en med honom i övrigt jämställd kamrat å samma tjänsteställe utan till och med att den icke yrkesutbildade anställningshavarens löneförmåner överstiga den yrkesutbildades. Varje system, som bygger uteslutande på lönebeloppen, måste komma att på grund av de synnerligen skiftande löneförhållanden, som äro rådande icke blott vid de särskilda verken utan även beträffande anställningshavarna sinsemellan vid ett och samma verk och som för övrigt tid efter annan äro underkastade växlingar på grund av konjunkturförhållanden, försvåra ett fullt rättvist avvägande av pensionerna efter löneinkomsten och sålunda med nödvändighet medföra större eller mindre ojämnheter vid tillämpningen.

Enligt det av 1930 års pensionssakkunniga i betänkande den 27 september 1932 (SOU 1932: 22) avgivna förslag, varpå 1934 års tjänstepensionsreglemente för arbetare till sin utformning väsentligen bygger, borde för de båda pensionsgrupperna för manliga arbetare fastställas pensionsunderlag med utgångspunkt från att en viss relation borde råda mellan underlagen för arbetare och med dem närmast jämförliga extra ordinarie tjänstemän. Enligt de sakkunnigas förslag skulle pensionsunderlaget för en icke-yrkesarbetare sammanfalla med underlaget för extra ordinarie tjänsteman i 4 lönegraden, medan yrkesarbetare skulle bliva jämställd med en dylik tjänsteman i 6 lönegraden. Underlagen för de olika grupperna av kvinnliga anställningshavare borde utgöra omkring 75 procent av underlagen för motsvarande manliga arbetare.

De av 1930 års pensionssakkunniga framställda förslagen i fråga om relationen mellan arbetares och tjänstemäns samt mellan manliga och kvinnliga arbetares pensionsunderlag blevo av statsmakterna godtagna, ehuru någon reell tjänstepensionsreglering för tjänstemännen därvid icke, såsom pensionssakkunniga förutsatt, samtidigt kom till stånd. Pensionsunderlagen bestämdes sålunda till för manliga icke-yrkesarbetare och yrkesarbetare 1,476 kronor (motsvarande lönegraden Eo 4) respektive 1,644 kronor (motsvarande lönegraden Eo 6) samt för kvinnliga icke-yrkesarbetare och yrkesarbetare till 1,104 respektive 1,236 kronor.

I anslutning härtill fastställdes i 1934 års arbetarpensionsreglemente pensionsavdrag för manliga arbetare till samma belopp som för tjänstemän i lönegraderna Eo 4 och 6. För kvinnliga arbetare fastställdes av särskilda skäl avdragsbelopp, som utgjorde omkring 75 procent av pensionsavdragen för lönegraderna Eo 5 och 7.

I fråga om viss arbetsledande personal förutsattes vid arbetarpensionsreglementets tillkomst, att de däri för yrkes- och icke-yrkesarbetare upptagna pensionsunderlagen icke lämpligen kunde eller borde tillämpas å alla under reglementet eljest hänförliga arbetare. Verkställd undersökning hade givit vid handen, att speciellt gruppen arbetsledande förmän i nämnda hänseenden vore synnerligen heterogent sammansatt. Med hänsyn härtill ansågs lämpligast, att förmanspersonalen icke behandlades såsom en särskild pensionsgrupp i reglementet. Arbetsledande förmän, vilka i avseende å löne- och anställningsförhållanden intoge en sådan särställning, att bättre pensionsförmåner skäligen borde beredas dem än som kunde utgå enligt arbetarpensionsreglementet, avsågos skola efter prövning av Kungl. Maj:t kunna inordnas under de i civila tjänstepensionsreglementet innefattade pensionsbestämmelserna för tjänstemän. I civila tjänstepensionsreglementet intogos bestämmelser, som lämnade Kungl. Maj:t befogenhet i sådant hänseende. Förordnande om pensionsrätt enligt civila tjänstepensionsreglementet har med stöd härav meddelats för viss arbetsledande personal.

1935 års tjänstepensionsreglemente för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk. I den utredning, som föregick tillkomsten av tjänstepensionsreglementet för riksbankens arbetarpersonal, framhölls, att de avlöningsförmåner, som utgingo enligt den då gällande avlöningsstaten för arbetarpersonalen vid sedeltryckeriet, lågo betydligt över den för arbetarpersonal i statens tjänst i allmänhet tillämpade lönenivån. Verkställd undersökning hade givit vid handen, att de avlöningsförmåner, till vilka hänsyn skäligen borde tagas vid pensionsavvägningen, för tryckerimästare och tryckare närmast motsvarade slutlönerna för extra ordinarie tjänstemän i Stockholm i 14 respektive 12 lönegraden. Detta förhållande vore att tillskriva den särställning sedeltryckeriet intoge inom statsverksamheten och de alldeles

speciella kvalifikationer, som krävdes av de anställda. Det förefölle fördenskull uteslutet att för sedeltryckeripersonalen tillämpa samma pensionsunderlag, som fastställts i tjänstepensionsreglementet för arbetare. Utredningsmannen erinrade härvid om att vissa arbetsledande förmän vid de under Kungl. Maj:t lydande förvaltningsområdena erhållit pensionsrätt enligt civila tjänstepensionsreglementet med högre pensionsställning än enligt 1934 års tjänstepensionsreglemente för arbetare. Icke heller för den manliga arbetarpersonalen vid riksbankens pappersbruk syntes kunna i frågasättas samma pensionsunderlag, som fastställts i tjänstepensionsreglementet för arbetare. En med utgångpunkt från medellönen under treårsperioden 1931—1933 verkställd jämförelse hade nämligen utvisat, att dessa arbetares löneställning vore närmast jämförlig med slutlönen för manliga tjänstemän å D-ort i följande lönegrader, nämligen såvitt anginge förmän och förste formare 14 lönegraden, andre formare och guskare 11 lönegraden och övriga arbetare 8 lönegraden.

På grundval av dessa överväganden och då det av principiella skäl ansetts mindre tilltalande att för hela den till ifrågavarande förvaltningsområden hänförliga personalen tillämpa en anordning liknande den, som införts för vissa arbetare tillhörande den Kungl. Maj:t underlydande förvaltningen, ha i det för arbetarpersonal vid sedeltryckeriet och pappersbruket gällande pensionsreglementet upptagits högre tjänstepensionsunderlag än som gälla för övriga arbetare i statens tjänst. Därvid har även tillämpats en annan pensionsgruppering än som fastställts för förvaltningen i övrigt. Anordningen innebär i detalj följande.

Den manliga arbetarpersonalen har indelats i tre pensionsgrupper, av vilka den lägsta emellertid endast användes för arbetare vid pappersbruket.

Till den högsta gruppen — pensionsgrupp 1 — ha hänförts tryckerimästare vid sedeltryckeriet samt arbetsledande förmän — vartill räknas även förste formare — vid pappersbruket. För denna pensionsgrupp gäller ett pensionsunderlag av 2,640 kronor eller samma belopp, som enligt civila tjänstepensionsreglementet gällde för lönegraden Eo 14.

Pensionsgrupp 2 omfattar vid sedeltryckeriet tryckare samt vid pappersbruket andre formare och guskare. För denna pensionsgrupp har fastställts ett pensionsunderlag av 2,304 kronor (lönegraden Eo 12). Såsom framgår av den här ovan lämnade redogörelsen hade visserligen löneställningen för nämnda pappersarbetare i och för sig icke motiverat högre ställning i pensionsavseende än som motsvarade lönegraden Eo 11. I utredningen framhölls emellertid, att det vore önskvärt att i ett gemensamt pensionsreglemente för sedeltryckeriet och pappersbruket ernå största möjliga överensstämmelse i pensionshänseende för båda fövaltningsområdena.

Den lägsta gruppen — pensionsgrupp 3 — omfattar övriga manliga arbetare vid pappersbruket. För denna grupp gäller ett pensionsunderlag av 1,824 kronor, d. v. s. samma belopp som enligt civila tjänstepensionsreglementet gällde för lönegraden Eo 8. I utredningen framhölls, att denna grupp inrymde vissa arbetare, vilkas anställningsförhållanden måhända i och för sig kunde motivera en något lägre pension än den för gruppen föreslagna. Bland annat med hänsyn till det ringa antal arbetare, för vilka en särställning med avseende å pensionen syntes kunna ifrågakomma, hade emellertid något undantag från huvudregeln icke ansetts vara erforderligt.

Vad slutligen angår de kvinnliga arbetarna vid pappersbruket, befanns den för dem tillämpade lönenivån icke giva anledning till avvikelse från det i 1934 års arbetarpensionsreglemente bestämda pensionsunderlaget för kvinnlig arbetare i anställning, för vilken ej kräves särskild yrkesutbildning, näm-

ligen 1,104 kronor. De kvinnliga arbetarna äro hänförda till en pensionsgrupp 4.

Pensionsavdragen för pensionsgrupperna 1—3 överensstämma med de avdragsbelopp, som enligt civila tjänstepensionsreglementet gällde för lönegraderna Eo 14, 12 och 8. För pensionsgrupp 4 har fastställts samma pensionsavdrag som för kvinnliga icke-yrkesarbetare i allmänhet.

1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare. I 1942 års nya tjänstepensionsreglemente för arbetare vid statsförvaltningen i allmänhet har tillämpats samma indelning av arbetarpersonalen i två pensionsgrupper, en för icke-yrkesarbetare och en för yrkesarbetare, som förut fastställts i 1934 års reglemente. Under förarbetena till reglementet hade visserligen övervägts att vidtaga en ökad differentiering genom uppdelning av yrkesarbetarna på två särskilda pensionsgrupper. 1938 års pensionssakkunniga framhöllo i sitt betänkande med förslag till tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare (SOU 1942: 8, sid. 16 ff.), att en ökad differentiering skulle äga ett visst fog ur rättvisesynpunkt. För att en sådan lösning skulle bliva tillfredsställande måste dock krävas, att såsom förutsättning för arbetares hänförande till den högre yrkesarbetargruppen uppställdes en kombination av högre yrkeskvalifikation och högre inkomst. I den högre yrkesarbetargruppen borde sålunda endast inplaceras arbetare i anställning, för vilken krävdes framstående yrkesskicklighet samt i vilken arbetaren regelmässigt sysselsattes med särskilt kvalificerat yrkesarbete, under förutsättning tillika att arbetaren uppnått en löneinkomst, som avsevärt överstege den för yrkesarbetare i allmänhet såväl vid vederbörande arbetsområde som inom statsförvaltningen i övrigt genomsnittliga inkomsten. Emellertid hade de sakkunniga funnit sig böra uppgiva tanken på en dylik differentierad lösning med hänsyn dels till de praktiska svårigheter, som befarades uppkomma vid gränsdragningen mellan de båda kategorierna av yrkesarbetare, och dels till de i någon mån ovissa konsekvenserna av en differentierad lösning med avseende å lönesättningen inom de områden, där en lönedifferentiering efter angivna grunder icke vore genomförd.

Genom 1942 års tjänstepensionsreglemente hava för arbetarna fastställts samma pensionsunderlag och pensionsavdrag som enligt allmänna tjänstepensionsreglementet gälla för tjänstemän i följande lönegrader, nämligen såvitt angår manliga och kvinnliga yrkesarbetare lönegraderna Eo 7 respektive Ek 7 och såvitt angår manliga och kvinnliga icke-yrkesarbetare lönegraderna Eo 5 respektive Ek 5. Tjänstepensionsunderlagens belopp utgöra i enlighet härmed respektive 2,280, 1,680, 2,076 och 1,500 kronor. Vid jämförelse mellan dessa belopp och de tidigare gällande pensionsunderlagen bör hänsyn tagas till att de nya pensionerna avvägts efter en levnadskostnadsnivå, under vilken de äldre beloppen utgå ökade med 12 procent dyrtidstillägg. Storleken av den reella pensionsförbättringen framgår av en i 1938 års pensionssakkunnigas betänkande (sid. 21) intagen tablå.

Familjepensioneringen. Familjepensionsunderlag och familjepensionsavdrag för manliga arbetare överensstämma enligt samtliga i det föregående omförmälda familjepensionsreglementen för arbetare — 1936 och 1942 års familjepensionsreglementen för arbetare samt 1937 års familjepensionsreglemente för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk — med underlag och avdrag för tjänstemän i de lönegrader, med vilka arbetarna i tjänstepensionshänseende likställts.

Familjepensionsunderlaget för de kvinnliga icke-yrkesarbetarna — inklusive de kvinnliga arbetarna vid pappersbruket — är bestämt till samma be-

lopp som enligt 1936 års reglemente gällde för tjänstemän i lönegraden Eo 4. För kvinnliga yrkesarbetare, vilka för närvarande sakna motsvarighet vid riksbanken, gäller ett familjepensionsunderlag överensstämmande med det för lönegraden Eo 6 bestämda. I 1942 års familjepensionsreglemente ha för de kvinnliga arbetarna fastställts familjepensionsunderlag av samma storlek som de, vilka gälla för tjänstemän i de lönegrader, med vilka arbetarna i tjänstepensionshänseende likställts, d. v. s. lönegraden Ek 5 för icke-yrkesarbetare och Ek 7 för yrkesarbetare. Då det nya reglementet innebär viss sänkning av familjepensionsunderlagen för de kvinnliga arbetarna, har meddelats en övergångsbestämmelse i syfte att bibehålla de anställningshavare, som så önskade, vid deras tidigare familjepensionsunderlag.

Beträffande kvinnliga arbetare omfattar familjepensionsrätten endast rätt till pension för efterlevande barn. Med anledning därav ha även pensionsavdragen satts väsentligt lägre än de avdrag, som gälla för jämförliga tjänstemän och manliga arbetare.

Kommitténs yttrande och förslag. Det förslag i fråga om pensionsförmånernas och pensionsbidragens storlek för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk, som kommittén framlägger, utgör resultat av de förhandlingar, som förts mellan kommittén och de utsedda arbetarrepresentanterna och som lett till enighet rörande den avvägning, som kommittéförslaget innefattar. Beträffande förslagets innebörd och de skäl, som föranlett kommitténs ställningstagande, får kommittén anföra följande.

Den särställning i pensionsavseende, som flertalet arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk för närvarande intager i förhållande till närmast jämförliga arbetare vid statsförvaltningen i övrigt, har ansetts böra bibehållas, i den mån en högre pensionsställning för här ifrågavarande anställningshavare kan motiveras såväl med särskilda yrkeskvalifikationer som med en högre löneinkomst än den, som genomsnittligt sett är betecknande för arbetare inom de särskilda pensionsgrupperna vid statsförvaltningen i övrigt. Denna dubbla förutsättning, vars uppställande överensstämmer med 1938 års pensionssakkunnigas principuttalanden i ämnet, är enligt kommitténs mening uppfylld beträffande de manliga yrkesarbetarna vid såväl sedeltryckeriet som pappersbruket.

Dessa arbetare äro, såsom förut nämnts, för närvarande fördelade på tre pensionsgrupper. Omfattningen av de två högsta pensionsgrupperna har angivits genom uppräkning av yrkesbeteckningen för de arbetare, som skola hänföras till respektive grupp, medan den tredje gruppen omfattar övriga manliga arbetare vid pappersbruket. På grundval av den utredning, som föregått tillkomsten av det nu gällande tjänstepensionsreglementet, får det anses sannolikt, att indelningen i pensionsgrupper vid dess införande nära svarade mot de här ovan angivna grundprinciperna.

Även kommitténs förslag innebär, att de manliga yrkesarbetarna vid ifrågavarande förvaltningsområdena fördelas på tre pensionsgrupper. En av kommittén verkställd undersökning av personalens löneförhållanden och yrkeskvalifikationer har nämligen givit vid handen, att inom personalgrupperna föreligga så stora olikheter härutinnan, att en tredelning i pensionshänseende alltjämt är motiverad. Enligt kommitténs mening finnes icke giltig anledning att öka antalet pensionsgrupper för ettdera förvaltningsområdet för sig eller att fastställa inbördes avvikande pensionsgruppering för de båda förvaltningsområdena.

I fråga om sättet för de manliga yrkesarbetarnas fördelning på pensionsgrupper innebär kommitténs förslag för s e d e l t r y c k e r i e t s vidkommande en viss omläggning, närmast föranledd av de ändringar i avlönings-

förhållandena, som ägt rum vid tryckeriet efter tillkomsten av nu gällande pensionsreglemente. Enligt de för arbetarna vid sedeltryckeriet nu gällande avlöningsbestämmelserna, vilka meddelats av fullmäktige i riksbanken den 29 juni 1939, har genomförts en differentiering av lönerna efter yrkeskvalifikationer och ansvarsställning, vilken tidigare icke förefanns. Utöver den grundavlöning, som till alla arbetare utgår efter tjänstetidens längd, utbetalas tillägg till sådana arbetare, som utföra arbete hänförligt till vissa yrkesgrupper. För bestämmande av tilläggets belopp tillämpas en indelning i fyra olika s. k. tilläggsgrupper, betecknade såsom I—IV. Har arbetare stadigvarande sysselsättning i sådant yrkesarbete, som avses i någon av de två högsta tilläggsgrupperna (III och IV), utgår en högre grundavlöning för vecka, varemot lönetillägget i motsvarande mån minskas. En stadigvarande placering i dylikt arbete kan sägas i huvudsak innebära, att arbetaren garanteras samma avlöning, som han skulle fått åtnjuta vid stadigvarande sysselsättning inom yrke berättigande till tillägg i grupp II. Den högre grundavlöningen tillkommer arbetare, vilken under minst 150 fulla arbetsveckor utfört arbete, som avses under någon av tilläggsgrupperna III och IV, och som prövas lämplig för arbetare i sådan grupp. Ifrågavarande arbetare vid tryckeriet kunna anses tillhöra ett högre löneskikt än övriga arbetare. Kommittén har funnit denna indelning i löneskikt väl ägnad att läggas till grund för personalens indelning i pensionsgrupper med hänsyn till att lönedifferentieringen får anses avspegla en åtskillnad jämväl i fråga om arbetarnas yrkeskvalifikationer.

I fråga om arbetarpersonalen vid sedeltryckeriet innebär kommitténs förslag i enlighet härmed, att arbetare, vilken enligt gällande avlöningsbestämmelser äger åtnjuta — eller under förutsättning av viss sammanlagd anställningstid vid tryckeriet skulle ägt åtnjuta — högsta vid tryckeriet tillämpade grundlön, skall hänföras till pensionsgrupp 1. Annan arbetare vid sedeltryckeriet skall tillhöra pensionsgrupp 2. Till de särskilda övergångsspörsmål, som uppkomma i anledning av den förändade indelningen i pensionsgrupper, återkommer kommittén i det följande under specialmotiveringen till reglementsbestämmelserna.

För yrkesarbetarna vid riksbankens p a p p e r s b r u k har någon utveckling motsvarande den, som ägt rum vid sedeltryckeriet, icke kommit till stånd. Kommittén har icke funnit skäl att på någon mera väsentlig punkt frångå den för denna personal för närvarande tillämpade pensionsgrupperingen. I enlighet härmed föreslår kommittén, att arbetsledande förmän och förste formare skola tillhöra den högsta pensionsgruppen (grupp 1). Till pensionsgrupp 2 skola liksom hittills hänföras andre formare och guskare. Kommittén har emellertid ansett fog finnas för att till denna grupp hänföra även vissa andra pappersarbetare, vilka i fråga om såväl löneinkomst som yrkeskvalifikationer stå andre formare och guskare nära. Sålunda föreslår kommittén, att förste formbindare, förste limmare och förste valsare skola hänföras till pensionsgrupp 2. Övriga yrkesarbetare vid pappersbruket bliva att hänföra till pensionsgrupp 3.

Vad härefter angår storleken av pensionsförmånerna för pensionsgrupperna 1—3 föreslår kommittén, att pensionsunderlagen fastställas, såvitt angår tjänstepensionerna till respektive 3,072, 2,760 och 2,484 kronor och såvitt angår familjepensionerna till respektive 1,320, 1,188 och 1,056 kronor. Dessa belopp överensstämma med tjänste- och familjepensionsunderlagen för tjänstemän i lönegraderna Eo 13, 11 och 9. Till grund för förslaget i detta hänseende ligger en av kommittén företagen undersökning av den genomsnittliga löneställningen för de arbetare, som kunnat beräknas bliva inpla-

cerade i de särskilda pensionsgrupperna. Beträffande förslagets närmare innebörd må anföras följande.

Förslaget innebär i fråga om pensionsgrupperna 1 och 2 en sänkning av den nu gällande relationen till tjänstemännen med ett lönegradsnummer, vilken sänkning ansetts påkallad med hänsyn till den genomsnittliga löneinkomsten för samtliga de personalkategorier, vilka hänföras till de båda grupperna. Oavsett denna ändring i det relativa pensionsläget innebär emellertid förslaget en reell höjning av pensionsförmånerna. I detta avseende får kommittén hänvisa till en i det följande intagen tablå över nuvarande och föreslagna pensionsförmåner. Det av kommittén framlagda förslaget innebär å andra sidan för pensionsgrupp 3 en höjning av pensionsunderlaget med ett lönegradsnummer i förhållande till tjänstemännens pensionsskala. Inkomstläget försvarar väl denna förbättring i relationen, och hinder mot förslagets genomförande har ej ansetts böra möta med hänsyn till de yrkeskvalifikationer, som arbetarna i denna pensionsgrupp i regel besitta. En del av hithörande anställningshavare är sysselsatt vid sedelpapperstillverkningen och har sålunda arbetsuppgifter, vartill motsvarighet saknas inom statsförvaltningen i övrigt. För de till gruppen hörande hantverkarnas vidkommande kan väl detta jämförelsevis förmånliga pensionsläge i och för sig väcka tvekan med hänsyn till pensionsavvägningen för arbetare med motsvarande yrkeskvalifikationer inom statsförvaltningen i övrigt, men det har i betraktande av de särskilda förhållandena vid riksbankens pappersbruk synts kommittén försvarligt att icke rubba den likställighet, som nu förefinnes mellan denna yrkesarbetargrupp och de till lägsta pensionsgruppen hänförda pappersarbetarna.

Vad kommittén här anfört har avseende å manliga yrkesarbetare inom ifrågavarande förvaltningsområden. Vid pappersbruket finnas för närvarande därjämte såväl manliga som kvinnliga arbetare, vilka ur de synpunkter, som ansetts vara utslagsgivande vid den för statsförvaltningen i övrigt anordnade pensioneringen, måste anses såsom »arbetare i anställning, för vilken icke kräves särskild yrkesutbildning». För dylika arbetare ha, såsom förut nämnts, vid den år 1942 genomförda pensionsregleringen fastställts samma pensionsunderlag som för tjänstemän tillhörande följande lönegrader, nämligen Eo 5 såvitt angår manliga arbetare och Ek 5 såvitt angår kvinnliga arbetare. För ifrågavarande kvinnliga arbetare vid pappersbruket innebär den år 1935 genomförda pensioneringen likställighet med kvinnliga icke-yrkesarbetare vid statsförvaltningen i övrigt, och kommittén har icke funnit skäl tala för frångående av den hittills tillämpade relationen. I enlighet härmed föreslår kommittén, att för kvinnliga arbetare vid sedeltryckeriet skola tillämpas ett tjänstepensionsunderlag av 1,500 kronor och ett familjepensionsunderlag av 792 kronor. De manliga icke-yrkesarbetarna vid pappersbruket äro för närvarande inplacerade i pensionsgrupp 3 och sålunda likställda med yrkesarbetare tillhörande den lägsta gruppen. För denna särställning för riksbankens icke-yrkesarbetare har kommittén ansett skäl icke föreligga. Kommittén föreslår sålunda, att de manliga icke-yrkesarbetarna vid pappersbruket hänföras till en pensionsgrupp 4, för vilken skola tillämpas ett tjänstepensionsunderlag av 2,076 kronor och ett familjepensionsunderlag av 924 kronor eller samma belopp som gälla inom statsförvaltningen i övrigt.

I fråga om anställningshavarnas bidrag till pensioneringen innebär kommitténs förslag, att för manliga arbetare skola tillämpas samma pensionsavdrag, som gälla för tjänstemän tillhörande lönegraderna Eo 13, 11, 9 och 5, samt att för kvinnliga arbetare skola gälla samma pensionsavdrag som beträffande statsförvaltningen i övrigt gälla för kvinnliga icke-yrkesarbetare.

Kommittén meddelar i anslutning härtill en sammanställning över de föreslagna tjänste- och familjepensionsunderlagen ävensom de förändringar, som dessas genomförande skulle medföra i jämförelse med nuvarande bestämmelser. Siffrorna hänföra sig till tre olika indexlägen. De såsom alternativ 1 betecknade siffrorna avse det läge (index 156 på den äldre indexskalan med 1914 såsom basår och index 100 på den nyare indexskalan med 1935 såsom basår), efter vilket de föreslagna pensionsunderlagen avvägts. Med alternativ 2 har betecknats det indexläge (188 på den äldre och 120 på den nyare indexskalan), vid vilket enligt nu gällande bestämmelser utgår högsta dyrtidstillägg och som enligt förslaget skulle medföra maximum av rörligt tillägg. Slutligen betecknar alternativ 3 de högre indexlägen, vid vilka, på sätt för närvarande är fallet, utöver högsta dyrtidstillägg respektive rörliga tillägg utgår 16 procent kristillägg.

Pensionsgrupp	Tjänstepensionsunderlag		Jämförelse mellan de totala tjänstepensionerna				Familjepensionsunderlag		Jämförelse mellan de totala familjepensionerna, då endast en efterlevande finnes			
	nuvarande	föreslagna	alternativ	gällande bestämmelser	förslaget	ökning	nuvarande	föreslagna	alternativ	gällande bestämmelser	förslaget	ökn. (+) minskn. (−)
1	2,640	3,072 (Eo 13)	1	2,952	3,072	120	1,260	1,320	1	1,386	1,320	− 66
			2	3,372	3,533	161			2	1,588	1,518	− 70
			3	3,844	4,024	180			3	1,808	1,729	− 79
2	2,304	2,760 (Eo 11)	1	2,580	2,760	180	1,140	1,188	1	1,254	1,188	− 66
			2	2,940	3,174	234			2	1,436	1,366	− 70
			3	3,353	3,616	263			3	1,636	1,556	− 80
3	1,824	2,484 (Eo 9)	1	2,040	2,484	444	930	1,056	1	1,023	1,056	+ 33
			2	2,328	2,857	529			2	1,172	1,214	+ 42
			3	2,654	3,254	600			3	1,335	1,383	+ 48
4	—	2,076 (Eo 5)	1	—	2,076	—	—	924	1	—	924	—
			2	—	2,387	—			2	—	1,063	—
			3	—	2,719	—			3	—	1,210	—
Kvinnliga arbetare	1,104	1,500 (Ek 5)	1	1,272	1,500	228	810	792	1	891	792	− 99
			2	1,512	1,725	213			2	1,021	911	−110
			3	1,773	1,965	192			3	1,163	1,038	−125

Beträffande vissa av kommittén föreslagna övergångsbestämmelser, vilka avse att förebygga försämring i pensionsvillkoren för nuvarande anställningshavare, hänvisas till författningsförslagen och den för dem lämnade specialmotiveringen.

Specialmotivering till riksbankens tjänstepensionsreglemente för arbetare.

Det nu gällande, av 1935 års riksdag antagna reglementet angående tjänstepension för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk ansluter sig till innehåll och uppställning ganska nära till tjänstepensionsreglementet för arbetare den 30 juni 1934 (nr 443). I förhållande till sistnämnda, för arbetarpersonalen inom de under Kungl. Maj:t lydande förvaltningsområdena avsedda reglemente innebär dock den för arbetarpersonalen vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk gällande författningen vissa, främst av skiljaktigheter i fråga om arbetarnas anställningsförhållanden, ansvarsställning m. m. betingade olikheter, vilka i huvudsak berörts i den allmänna motiveringen.

Den av pensionskommittén nu föreslagna nya tjänstepensionsförfattningen — vilken synts böra erhålla benämningen *riksbankens tjänstepensionsreglemente för arbetare* — ansluter sig, såsom redan antytts, nära till 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare, i den mån ej avvikelser påkallats med hänsyn till speciella förhållanden vid tryckeriet och pappersbruket. För de jämkningar, som reglementsförslaget innehåller i förhållande till det nu gällande tjänstepensionsreglementet för riksbankens arbetarpersonal, har någon mera ingående motivering icke synts erforderlig. Vissa jämkningar av större reell betydelse ha emellertid påpekats.

Enligt vissa av de föreslagna reglementsbestämmelserna — 3 § 1 mom., 4 § och 8 § 2 mom. — skall prövning utövas av eller viss befogenhet kunna tillkomma riksbankens direktion. För den händelse i enlighet med därom framlagt förslag sådan omorganisation av styrelsen över och förvaltningen av riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk skulle komma till stånd, att de befogenheter i allmänhet i fråga om dessa båda förvaltningsområden, som nu tillkomma direktionen, överflyttas å en särskild industriverksstyrelse, torde de avsedda paragraferna böra ändras i överensstämmelse därmed, så att prövningen i stället skall ankomma på nämnda styrelse.

1 §.

1 mom. Enligt 1 § 1 mom. i 1935 års reglemente äger detta tillämpning å sådana vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk anställda arbetare, vilka fylla ett fortlöpande behov av arbetskraft och för vilka fastställts en arbetstid av normal omfattning. Såsom förutsättning för reglementets tillämpning gäller emellertid enligt 1 § 2 mom., att arbetaren uppnått en levnadsålder av 21 år samt att hans anställning fortgått 21 månader i följd.

Vid utformandet av förslag till ett nytt tjänstepensionsreglemente för arbetarpersonal vid riksdagens verk har uppställt sig spörsmålet, huruvida även detta reglementes tillämplighet bör vara begränsad till sedeltryckeriet och

pappersbruket eller om det icke borde göras tillämpligt jämväl å arbetare vid andra riksdagens verk. Jämlikt beslut av 1939 års riksdag ha visserligen fullmäktige i riksbanken, liksom även fullmäktige i riksgäldskontoret, bemyndigats att i förekommande fall besluta om pensionering av arbetare enligt de grunder, som avses i kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst (de s. k. summariska pensionsbestämmelserna). Fall torde emellertid kunna uppkomma, då det kan vara önskvärt att för annan arbetare än vid sedeltryckeriet eller pappersbruket tillämpa en reguljär, på avgiftsplikt grundad pensionering. Dessa fall ha dock synts vara så undantagsmässiga, att hänsyn till dem knappast bör tagas inom själva reglementets ram. Kommittén vill i stället förorda, att riksbanksfullmäktige erhålla bemyndigande att alternativt tillämpa pensionsreglementet eller de summariska pensionsbestämmelserna. För reglementets tillämpning bör självfallet förutsättas, att för anställningen gäller en arbetstid av normal omfattning och att de övriga allmänna villkoren för reglementets tillämplighet äro uppfyllda. I nu avsedda fall böra vidare tillämpas den pensionsgruppering, de pensionsavdrag och de pensionsunderlag, som angivas i 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare. Beträffande de summariska pensioneringsgrunderna gäller härutinnan, som förut nämnts, numera en den 30 juni 1942 utfärdad kungörelse (nr 696) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst. Det ifrågasatta bemyndigandet bör avse de i denna kungörelse innefattade bestämmelserna.

I anslutning till vad förut skett beträffande 1934 års summariska pensionsbestämmelser torde ett bemyndigande motsvarande det nu ifrågasatta lämpligen böra lämnas jämväl fullmäktige i riksgäldskontoret med avseende å arbetarpersonal vid övriga riksdagens verk.

Vad härefter angår förutsättningarna för reglementets tillämpning inom sedeltryckeriets och pappersbrukets förvaltningsområden, innebär reglementsförslaget vissa jämkningar, merendels av ringa reell betydelse. Efter förebild av 1 § 1 mom. 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare har såsom oeftergivlig förutsättning för tillämpligheten föreskrivits, att arbetaren innehar sådan arbetaranställning, som utgör hans huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla. En förutsättning för det nya reglementets tillämplighet, som också är utan motsvarighet i det nu gällande reglementet, är att vederbörande arbetare skall ha uppnått en levnadsålder av högst 60 år; denna förutsättning har emellertid icke avseende å sådan arbetare, som tidigare vunnit anställning förenad med tjänstepensionsrätt, exempelvis enligt det nu gällande reglementet. Å andra sidan har det nuvarande villkoret, att vederbörande arbetare fyller ett fortlöpande behov av arbetskraft, icke upptagits i reglementsförslaget. Detta villkor, som även fanns i 1934 års arbetarpensionsreglemente, har i 1942 års reglemente utbytts emot att anställningen skall tillhöra ett arbetsområde, inom vilket föreligger ett fortlöpande behov av arbetskraft, en förutsättning som generellt torde få anses vara för handen beträffande arbetaranställning vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk.

2 mom. I 1 § 3 mom. av det nu gällande pensionsreglementet stadgas, att från dess tillämpning kunna genom beslut av delegerade för riksdagens verk undantagas arbetare, vilkas anställnings- och avlöningsförhållanden anses böra föranleda, att deras pensionering ordnas i enlighet med bestämmelserna i tjänstepensionsreglementet för riksdagens verk. Enligt den motsvarande bestämmelse, som innefattas i förevarande moment av reglementsförslaget, erfordras icke något särskilt beslut för dylik anställningshavares undantagande från arbetarpensionsreglementets tillämpning.

3 §.

1 mom. Såsom under den allmänna motiveringen angivits innebär pensionskommitténs förslag, att den reglementet underkastade manliga arbetarpersonalen i fortsättningen fördelas på fyra pensionsgrupper, nämligen tre grupper för yrkesarbetare och en grupp för övriga arbetare. Yrkesarbetare vid sedeltryckeriet fördelas mellan pensionsgrupperna 1 och 2, varvid till förstnämnda grupp hänföres sådan arbetare, som enligt gällande avlöningsbestämmelser åtnjuter eller under förutsättning av viss anställningstid vid tryckeriet skulle hava ägt åtnjuta högsta där tillämpade grundlön. Pappersbrukets yrkesarbetare fördelas mellan grupperna 1—3, därvid arbetsledande förmän och förste formare liksom nu hänföras till grupp 1 samt andre formare, guskare, förste formbindare, förste limmare och förste valsare föras till grupp 2. — För samtliga kvinnliga arbetare tillämpas samma pensionsavdrag och pensionsunderlag, varför det ej ansetts påkallat att vidare använda beteckningen pensionsgrupp i detta fall.

Beträffande den närmare omfattningen av de olika pensionsgrupperna för yrkesarbetare må till en början fästas uppmärksamhet på innebörden av att till pensionsgrupp 1 skall vid *sedeltryckeriet* hänföras sådan arbetare, som enligt gällande avlöningsbestämmelser åtnjuter eller under förutsättning av viss anställningstid skulle åtnjuta högsta vid tryckeriet tillämpade grundlön. Jämlikt avdelning III a 1) i de av fullmäktige fastställda anställnings- och avlöningsbestämmelserna för arbetarpersonalen vid sedeltryckeriet utgår till all personal, som avses i dessa bestämmelser, oberoende av arbetsuppgifterna, viss grundlön för vecka enligt en efter anställningstidens längd stigande skala innefattande sjutton ålderstillägg, varvid det högsta beloppet utgår från och med det 25:e anställningsåret. Arbetare, som utför mera kvalificerat, i avlöningsbestämmelserna närmare angivet arbete, erhåller därutöver visst lönetillägg per timme, vars storlek är beroende av vilken av fyra tilläggsgrupper han tillhör. Den omständigheten, att arbetare åtnjuter sådant lönetillägg, påverkar emellertid grundlönen endast under förutsättning, att han under minst 150 fulla arbetsveckor utfört arbete, som avses i någon av de två högsta tilläggsgrupperna (III och IV), eller såsom vikarierande 1:e faktor, och att han prövas i fortsättningen lämplig för arbete i någon av nämnda tilläggsgrupper. I sådant fall höjes den för vecka utgående grundlönen med visst belopp, medan lönetillägget för timme i motsvarande mån minskas. Förutsättningen för att arbetare skall hänföras till pensionsgrupp 1 är, att han erhållit höjd grundlön enligt sistberörda bestämmelse. Så snart detta är fallet bör han uppflyttas till högsta pensionsgruppen. Däremot är det utan betydelse, om han hunnit intjäna högsta ålderstillägg. Sådana manliga yrkesarbetare vid tryckeriet, som antingen icke äro berättigade till tillägg utöver grundlönen eller åtnjuta avlöning för arbete, vilket avses i någon av tilläggsgrupperna, utan att hava tillerkänts förhöjd grundlön, skola hänföras till pensionsgrupp 2.

Till frågan om placering av arbetare vid tryckeriet, vilka kvarstå på s. k. gammal stat, återkommer kommittén i motiveringen till 1 punkten övergångsbestämmelserna.

För inplaceringen av *pappersbrukets arbetare* i pensionsgrupper hade det ur olika synpunkter varit önskvärt att avlöningsbestämmelserna för denna personalgrupp haft en lika fast utformning som för sedeltryckeriets arbetare. Då detta icke är fallet, har pensionsgruppernas omfattning på samma sätt som i det hittills gällande reglementet fått angivas genom en uppräkning av vissa yrkesbenämningar. Pensionskommittén vill i anledning härav framhålla, att reglementets uppräkning av de arbetare, som skola tillhöra pen-

sionsgrupp 1 eller 2, avser att vara uttömmande. Härav följer, att i den mån för närvarande till grupp 1 eller 2 hänförda arbetare icke äro arbetsledande förmän respektive inneha i författningsrummet angiven anställning, ett bibehållande i nuvarande pensionsgrupp ej får ske. En omprövning av samtliga arbetares inplacering i pensionsgrupp förutsättes alltså.

I övrigt må beträffande förslaget till inplacering av tryckeriets och pappersbrukets arbetare i pensionsgrupper framhållas, å ena sidan att förslagets utformning i detta avseende närmast är grundad på nu bestående förhållanden och därför kan vara i behov av jämkningar vid organisationsändringar el. dyl. och å andra sidan att vid dylika jämkningar böra tillämpas de allmänna principer, på vilka reglementet bygger. Om vid sedeltryckeriet skulle komma att till tilläggsgrupp III eller IV hänföras arbetare utan sådana yrkeskvalifikationer, som nuvarande anställningshavare i dessa grupper besitta, eller om vid pappersbruket skulle komma att tillämpas beteckningen arbetsledande förman för arbetare, som icke i fråga om såväl lön som kvalifikationer motsvara de nuvarande arbetsledande förmännen, bör därav föranledas en revision av bestämmelsernas detaljutformning i syfte att sådana arbetare ej skola bliva hänförliga till grupp 1. Vad nu sagts bör givetvis äga motsvarande tillämpning å förhållandet mellan pensionsgrupperna 2 och 3. Å andra sidan kan tänkas, att nya grupper arbetare, som både i fråga om yrkeskvalifikationer och löneinkomst äro fullt jämförliga med dem, som enligt förslaget hänföras till pensionsgrupp 1 eller 2, kunna uppkomma. Även i sådant fall påkallas en ändring i författningsbestämmelserna.

5 §.

Såsom under den allmänna motiveringen anförts överensstämma de av kommittén föreslagna nya tjänstepensionsavdragen för arbetare med de avdragsbelopp, vilka för tjänstemän med motsvarande tjänstepensionsunderlag fastställts i tjänstepensionsreglementet för riksdagens verk. Förslaget härom har grundats å förutsättningen att arbetarna på samma sätt som tjänstemännen skola vidkännas tjänstepensionsavdrag ej såsom nu under högst 30 år eller alternativt därmed intill pensionsålderns inträde utan så länge anställningen pågår. I överensstämmelse härmed har någon motsvarighet till gällande bestämmelse om en till 30 år begränsad avdragstid icke upptagits i reglementsförslaget. Härutinnan överensstämmer detta med 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare.

I övrigt har med 1942 års reglemente såsom förebild stadgats, att arbetare tillkommande avlöning skall minskas med tjänstepensionsavdrag från och med den *kalendervecka,* då han blir underkastad reglementets bestämmelser, till och med den kalendervecka, varunder reglementet upphör att vara tillämpligt å honom, samt att sådant avdrag skall beräknas för varje kalendervecka, för vilken arbetaren är berättigad åtnjuta någon avlöning.

I olikhet med vad som skett i 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare har det med hänsyn till de begränsade områden, varom här är fråga, icke ansetts nödvändigt att tynga reglementet med en särskild övergångsbestämmelse om det sätt, på vilket skall förfaras i fråga om pensionsavdrag för den första kalenderveckan under reglementets giltighetstid. Kommittén har utgått från att denna fråga även utan att uttrycklig bestämmelse meddelas kommer att regleras på sådant sätt, att för den, som omedelbart före reglementets ikraftträdande varit underkastad 1935 års tjänstepensionsreglemente, tjänstepensionsavdraget för den kalendervecka, varunder ikraftträdandet sker, minskas med ett belopp, motsvarande vad å denna vecka belöper av pensionsavdrag, som före ikraftträdandet verkställts enligt 1935 års reglemente.

I 9 § kungörelsen den 7 december 1934 (nr 581) med föreskrifter rörande tillämpning av 1934 års tjänstepensionsreglemente för arbetare meddelades vissa stadganden rörande verkställande av pensionsavdrag för arbetare, som på förordnande uppehåller befattning i statens tjänst eller under anställningstiden fullgör kommitté- eller annat uppdrag i statens tjänst, däri inbegripet tjänstgöring hos riksdagen och dess verk, riksdagens revisorer eller kyrkomötet. I tillämpningsföreskrifterna till 1942 års reglemente (kungörelsen nr 695/1942) har intagits en allmän föreskrift, enligt vilken vid tillämpning av reglementsbestämmelserna angående tjänstepensionsavdrag skall med avlöning förstås avlöning för den med pensionsrätt förenade anställningen eller för annan anställning i statens tjänst, så ock annan ersättning för arbete eller uppdrag i statens tjänst. Om behov av liknande föreskrift uppkommer i fråga om arbetarpersonalen vid sedeltryckeriet och pappersbruket, synes den på motsvarande sätt kunna meddelas i särskild ordning.

7 §.

1 mom. Nuvarande förutsättningar för rätt till tjänstepension angivas i 7 § av det gällande pensionsreglementet. De bestämmelser i fråga om rätt till pension, som meddelats i 8 § 1 mom. av 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare, ha erhållit en från de tidigare gällande bestämmelserna delvis avvikande utformning. Den viktigaste olikheten är, att det tidigare gällande villkoret om 10 uppnådda tjänstår såsom förutsättning för rätt till sjukpension väsentligt uppmjukats och ersatts med villkoret att arbetaren vid anställningens upphörande antingen under sammanlagt minst 5 år varit underkastad reglementet eller andra tjänstepensionsbestämmelser eller ock under minst 10 år i statens tjänst innehaft sådan anställning, som gjort hans huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla. Ändringarna ha närmare motiverats i 1938 års pensionssakkunnigas betänkande, sid. 48.

De i förevarande moment upptagna bestämmelserna i ämnet överensstämma med de i 1942 års tjänstepensionsreglemente innefattade, dock med vissa jämkningar, vilka närmast äro föranledda av att säsongarbetaranställning ej förekommer vid sedeltryckeriet eller pappersbruket.

8 §.

I 6 § gällande tjänstepensionsreglemente för arbetare vid sedeltryckeriet och pappersbruket stadgas, att pensionsåldern inträder vid utgången av den månad, under vilken arbetare uppnår en levnadsålder av 60 år, att arbetare må bibehållas i tjänst efter uppnådd pensionsålder endast då särskilda skäl därtill föranleda och arbetaren prövas kunna på tillfredsställande sätt utföra honom åliggande arbetsuppgifter samt att arbetare ej må bibehållas i tjänst efter det han uppnått en levnadsålder, som med två år överstiger pensionsåldern.

Av de i denna paragraf meddelade bestämmelserna i ämnet överensstämmer den i 1 mom. intagna pensionsåldersbestämmelsen såväl med den nu för tryckeriet och pappersbruket gällande som med den i 9 § 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare meddelade föreskriften.

I fråga om förutsättningarna för arbetares bibehållande i tjänst efter pensionsålderns inträde innehåller 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare icke någon föreskrift. I anslutning till reglementet ha emellertid dylika bestämmelser införts i 7 § tillämpningskungörelsen till reglementet (nr 695). Dessa bestämmelser innebära i princip, att arbetare, som är underkastad reglementet, icke må bibehållas i anställningen efter pensionsålderns inträde.

Verksledningen äger emellertid låta anstå med entledigande av arbetare, som prövas kunna på tillfredsställande sätt utföra honom åliggande arbete, då svårighet föreligger att på annat sätt tillgodose förefintligt behov av arbetskraft eller eljest synnerliga skäl därtill äro och bibehållandet kan ske utan att föranleda permittering av arbetare eller entledigande av sådan arbetare, som vid avgången icke kommer i åtnjutande av pension. På Kungl. Maj:ts prövning skall likväl bero, om och i vad mån på grund av förhållanden på arbetsmarknaden eller andra omständigheter anstånd må medgivas längre tid än två år.

Pensionskommittén har ansett lämpligt, att förutsättningarna för arbetares bibehållande i tjänst efter pensionsåldern liksom hittills åtminstone i huvudsak angivas i själva pensionsreglementet. Övervägande skäl ha vidare synts tala för att detta spörsmål i sak regleras på samma sätt för arbetare vid sedeltryckeriet och pappersbruket som för arbetare vid verk lydande under Kungl. Maj:t. Vad särskilt angår frågan, i vad mån bibehållande i tjänst bör få ske längre tid än två år efter pensionsålderns inträde, har pensionskommittén ansett sig kunna utgå från att de grunder, som av Kungl. Maj:t kunna komma att tillämpas i dylikt hänseende, beaktas vid behandling av motsvarande frågor beträffande personalen vid sedeltryckeriet och pappersbruket. Kommittén har icke ansett nödvändigt att upptaga någon särskild bestämmelse i reglementet med avseende å sådana undantagsfall, i vilka förhållanden på arbetsmarknaden eller andra omständigheter kunna motivera medgivande till dylikt bibehållande i tjänst längre tid än två år efter pensionsålderns inträde. I stället vill kommittén förorda den anordningen, att fullmäktige vid sidan om reglementet erhålla ett bemyndigande att medgiva sådant bibehållande, om Kungl. Maj:t lämnar ett motsvarande medgivande jämlikt tillämpningskungörelsen till 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare.

12 §.

Utöver vad i allmänna motiveringen anförts beträffande tjänstepensionsunderlag må framhållas, att reglementsförslaget icke innehåller någon motsvarighet till föreskriften i 8 § 2 mom. av gällande reglemente angående medeltalsberäkning av underlag för den, som inom loppet av de senaste tre åren före avgången innehaft anställning tillhörande olika pensionsgrupper. Beträffande skälen för uteslutandet — som delvis finner sin förklaring i föreskriften i 3 § 2 mom. första stycket om att arbetare ej må vinna uppflyttning till högre pensionsgrupp, då mindre än tre år återstå till tiden för pensionsålderns inträde — må hänvisas till vad 1938 års pensionssakkunniga i ämnet anfört i sitt betänkande, sid. 43.

13 §.

Enligt 2 § i nu gällande tjänstepensionsreglemente tillgodoräknas såsom tjänstår dels tid, under vilken arbetare vidkänts pensionsavdrag enligt reglementet, dels tid, för vilken arbetaren eljest vidkänts avdrag eller erlagt avgift för tjänstepension, dels ock två tredjedelar av tid i övrigt, varunder arbetaren efter uppnådd ålder av 18 år i statens tjänst innehaft sådan anställning, som utgjort hans huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla.

Förslaget till nytt tjänstepensionsreglemente har i detta hänseende givits en utformning, som nära ansluter till föreskrifterna i 14 § av 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare. Pensionskommittén tillåter sig därför att beträffande de föreslagna bestämmelserna i huvudsak hänvisa till den motivering, som lämnats i 1938 års pensionssakkunnigas betänkande, sid. 51.

Beträffande innebörden i den föreslagna paragrafens 2 mom. må upp-

märksamhet fästas på att det i nämnda moment meddelade stadgandet bland annat innebär, att tjänstårsberäkning enligt bestämmelserna i 2 punkten av de vid 1935 års reglemente meddelade övergångsbestämmelserna alltjämt får ske under de förutsättningar och i den omfattning som framgår av nämnda punkt. Kommittén har dessutom i anslutning till reglementsförslaget upptagit vissa i det följande närmare berörda övergångsbestämmelser innebärande utvidgningar i förhållande till föreskrifterna i omförmälda punkt av övergångsstadgandena till 1935 års reglemente.

Vad slutligen angår det föreslagna 3 mom., innebär detta den nyheten, att på fullmäktiges prövning skall bero, huruvida och i vad mån reduktion bör vidtagas vid tillgodoräkning av anställningstid, varunder för arbetaren ej gällt en arbetstid av normal omfattning.

18—20 §§.

Reglementsförslagets bestämmelser om tjänstelivränta ansluta sig nära till dem, som gälla enligt 19—21 §§ i 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare. I förhållande till de bestämmelser om rätt till uppskjuten livränta, som innefattas i 16 § av det för riksbankens arbetarpersonal gällande reglementet, innebär förslaget åtskilliga ändringar. Vid sidan om rätten till uppskjuten livränta — vilken förmån börjar utgå först från och med 65-årsåldern — ställes en rätt till förtidslivränta för den, som före nämnda ålder blivit varaktigt oförmögen till arbete och på grund därav erhållit folkpension. Å andra sidan begränsas rätten till tjänstelivränta till den, som antingen under sammanlagt minst 3 år haft tjänstepensionsrätt eller under sammanlagt minst 6 år i statens tjänst innehaft sådan anställning, som utgjort hans huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla. Uppskjuten livränta beräknas i förhållande till det senast gällande tjänstepensionsunderlaget, antalet tjänstår vid avgången samt tiden mellan avgången och 65-årsåldern. Förtidslivräntan beräknas försäkringstekniskt till ett värde motsvarande den uppskjutna livränta, som skulle kunnat utgå från nämnda ålder. Livräntans fastställande skall ske först i anslutning till att förmånen skall börja utgå. I fråga om den närmare innebörden av de föreslagna bestämmelserna må hänvisas till den i 1938 års pensionssakkunniga i betänkandet å sid. 53—59 lämnade framställningen.

I samband med antagandet av allmänna tjänstepensionsreglementet och 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare har riksdagen bemyndigat Kungl. Maj:t att förordna om utbytande av rätt till uppskjuten livränta enligt civila eller militära tjänstepensionsreglementet respektive 1934 års tjänstepensionsreglemente för arbetare mot förtidslivränta. Beträffande villkoren för sådant utbyte och grunderna för förtidslivräntans fastställande förutsattes därvid, att i stort sett samma anordningar skulle tillämpas som de i de nya pensionsreglementena träffade. Med stöd av bemyndigandena har Kungl. Maj:t den 23 oktober 1942 utfärdat kungörelse (nr 872) angående utbyte i vissa fall av rätt till uppskjuten livränta mot förtidslivränta. Ett motsvarande bemyndigande har i samband med antagandet av det nya tjänstepensionsreglementet för riksdagens verk lämnats delegerade för dessa verk.

Kommittén vill förorda, att fullmäktige nu erhålla ett bemyndigande av enahanda innehåll, såvitt angår sådan arbetare vid riksbankens sedeltryckeri eller pappersbruk, som avgått med rätt till uppskjuten livränta enligt 1935 års reglemente.

I reglementsförslaget har tiden för reglementets ikraftträdande utsatts till den 1 juli 1943. I samband med ikraftträdandebestämmelsen har meddelats ett stadgande om upphävande av de olika pensionsbestämmelser, som kunna finnas stridande mot det nya reglementets bestämmelser. Å arbetare, som redan erhållit pension eller rätt till uppskjuten livränta enligt de äldre föreskrifterna, avses dessa alltjämt skola äga tillämpning, i den mån ej annat följer av den i det följande förordade anordningen för retroaktiv tillämpning av det nya reglementet å vissa anställningshavare, som avgått med rätt till pension före dess ikraftträdande.

Övergångsbestämmelser.

Punkt 1. I 3 § av reglementsförslaget har omfattningen av pensionsgrupp 1, såvitt angår arbetare vid sedeltryckeriet, avgränsats med utgångspunkt från innehållet i de gällande avlöningsbestämmelserna. Arbetare vid tryckeriet, som åtnjuter avlöning enligt äldre lönestat, skall enligt den i förevarande punkt intagna föreskriften placeras i den pensionsgrupp, vartill han med tillämpning av de i 3 § meddelade bestämmelserna skulle ha hänförts, om han övergått å den nya lönestaten. Frågan, huruvida sådan arbetare är hänförlig till grupp 1, är sålunda beroende av huruvida han vid tillämpning av de nya avlöningsbestämmelserna skulle åtnjutit förhöjd grundlön. Även här är därför avgörande, huruvida arbetaren under minst 150 fulla arbetsveckor utfört arbete, som avses under någon av tilläggsgrupperna III och IV, eller såsom vikarierande 1:e faktor, och prövats i fortsättningen lämplig för arbete i sådan grupp. Då angivna förhållande i dessa fall icke påverkar arbetarens löneställning, finnes uppenbarligen särskild anledning att i samband med reglementets ikraftträdande och därefter fortlöpande konstatera, huruvida förutsättningar för hänförande till pensionsgrupp 1 äro för handen.

Vissa arbetare vid sedeltryckeriet ha med hänsyn till arbetets omläggning icke kunnat beredas fortsatt sysselsättning, åtminstone icke hela året, i det yrkesarbete, som de tidigare under lång tid haft att utföra. Detta förhållande bör icke för dem medföra, att de placeras i lägre pensionsgrupp än som skulle ha blivit fallet, om de fortfarande varit sysselsatta med sitt föregående arbete. Förutsättningen för att de skola inplaceras i högsta pensionsgruppen bör emellertid även här vara, att de under minst 150 fulla arbetsveckor utfört samt prövats i och för sig lämpliga för arbete, som avses i någon av tilläggsgrupperna III och IV.

Punkt 2. De av pensionskommittén föreslagna nya tjänstepensionsunderlagen medföra för såväl manliga arbetare tillhörande pensionsgrupperna 1—3 som kvinnliga arbetare större eller mindre förbättringar i förhållande till nuvarande pensionsförmåner. Den samtidigt föreslagna nya pensionsgrupperingen kan emellertid i vissa fall komma att föranleda att manlig arbetare hänföres till lägre pensionsgrupp än hittills. Kommittén har utgått från, att arbetaren i sådant fall skall tillförsäkras pension minst till det belopp han kunnat påräkna, om de nuvarande bestämmelserna alltjämt tillämpats. Av praktiska skäl har härvid såsom jämförelsebas ansetts böra föreskrivas den levnadskostnadsnivå, vid vilken de nya pensionsunderlagen äro avvägda, d. v. s. index 156 enligt den indexskala, som har juli 1914 till utgångspunkt. Undantagsföreskrifterna skola tillämpas så länge arbetaren kvarstår i den pensionsgrupp, i vilken han placeras vid reglementets ikraftträdande.

Beträffande den föreslagna bestämmelsens räckvidd må framhållas, att den vid *sedeltryckeriet* kommer att vara av betydelse för sådan arbetare på gällande avlöningsstat, som för närvarande i egenskap av tryckerimästare

tillhör grupp 1 men ej åtnjuter förhöjd grundlön, ävensom för sådan tryckerimästare på äldre lönestat, som ej vid tillämpning av gällande avlöningsbestämmelser skulle ägt åtnjuta förhöjd grundlön. Om sådan arbetare efter det reglementet trätt i kraft uppfyller förutsättningarna för att tillhöra den högre pensionsgruppen, komma självfallet, vare sig han bytt anställning eller ej, de i reglementet stadgade underlagen och avdragen i tillämpning. Vid *pappersbruket* blir övergångsbestämmelsen av värde för dels arbetare, som nu tillhör pensionsgrupp 1 utan att vara arbetsledande förman eller förste formare, dels ock sådan till pensionsgrupp 2 för närvarande hänförd arbetare, som ej är andre formare, guskare, förste formbindare, förste limmare eller förste valsare. För sådan arbetare, som nu tillhör pensionsgrupp 3 men enligt det nya reglementet blir att hänföra till pensionsgrupp 4, blir däremot övergångbestämmelsen utan praktisk betydelse, eftersom det för sistnämnda pensionsgrupp föreslagna underlaget överstiger nuvarande underlag för pensionsgrupp 3 ökat med 12 procent dyrtidstillägg.

Punkt 3. I fråga om tjänstårsberäkning för tid före ikraftträdandet den 1 juli 1935 av nämnda års tjänstepensionsreglemente gälla i första hand bestämmelserna i 2 § 2 mom. reglementet. Enligt detta författningsrum må tillgodoräknas tid, för vilken arbetaren vidkänts avdrag eller erlagt avgift för tjänstepension från staten eller från av staten upprättad eller understödd pensionsanstalt, pensionsfond eller pensionskassa, samt två tredjedelar av annan tid, varunder arbetare efter upnådd ålder av 18 år i statens tjänst innehaft sådan anställning, som utgjort hans huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla. En i vissa hänseenden utökad tjänstårsberäkning är emellertid medgiven genom föreskrifter i 2 och 3 punkterna övergångsbestämmelserna till 1935 års reglemente. Enligt 2 punkten andra stycket av dessa övergångsbestämmelser må för arbetare, som avgår med rätt till pension före den 1 januari 1945 och därvid med tillämpning av de eljest gällande tjänstårsberäkningsbestämmelserna icke kan räkna 25 tjänstår, den omfattning vari icke pensionsberättigande anställningstid tillgodoräknas på visst sätt höjas utöver två tredjedelar, i den mån så erfordras för att antalet tjänstår skall uppbringas till 25. Vid avgång under tiden 1 januari 1940—31 december 1944 sker sålunda tillgodoräkning med intill tre fjärdedelar av dylik anställningstid.

Till sistnämnda föreskrift har ett övergångsstadgande av samma innehåll i 1934 års tjänstepensionsreglemente för arbetare utgjort förebild. I förarbetena till 1942 års tjänstepensionsreglemente påpekade 1938 års pensionssakkunniga i sitt betänkande (sid. 61), att i följd av det då gällande övergångsstadgandet kunde uppkomma den ojämnheten, att en arbetare vid avgång före den 1 januari 1945 erhölle större antal tjänstår än vid avgång först vid nämnda tidpunkt eller senare. Det finge anses mindre tilltalande, att de sammanlagda tjänstår, arbetaren skulle kunnat räkna sig tillgodo vid avgång före angivna dag, icke finge tillgodoräknas i händelse han kvarstode i anställningen intill en senare tidpunkt. I enlighet med ett av pensionssakkunniga i anslutning därtill framlagt förslag har vid 1942 års tjänstepensionsreglemente fogats en övergångsbestämmelse (punkt 4) enligt vilken för arbetare, som avgår med tjänstepension den 1 januari 1945 eller senare, de jämlikt reglementsbestämmelserna beräknade tjänståren i förekommande fall skola utökas i sådan omfattning, att tjänstårens antal icke understiger vad som kunnat tillgodoräknas, därest avgången skett omedelbart före den 1 januari 1945.

Kommittén har för sin del ansett ett motsvarande stadgande böra meddelas beträffande arbetare vid nu ifrågavarande förvaltningsområden.

Beträffande sådan arbetare vid pappersbruket, som före 1921 års utgång erhållit och därefter utan avbrott innehaft anställning vid bruket, har kommittén härutöver funnit sig kunna tillstyrka en förlängning med 5 år av nyssnämnda tidsfrist den 1 januari 1940—31 december 1944. För vissa arbetare, som anställts vid relativt hög ålder — särskilt hantverkare — kommer nämligen pensionen att bliva avsevärt avkortad på grund av felande tjänstår. Billighetsskäl ha synts tala för att pensionen i dessa fall något förbättras genom en relativt förmånlig tjänstårsberäkning. Stadganden i ämnet ha intagits i 3 punkten andra stycket övergångsbestämmelserna.

Punkterna 4 och 5. Enligt 3 punkten övergångsbestämmelserna till 1935 års tjänstepensionsreglemente för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk tillkommer det fullmäktige att besluta, om och i vad mån för sådan arbetare vid sedeltryckeriet, som övergått från anställning hos enskild entreprenör till riksbankens tjänst i samband med riksbankens övertagande av verksamheten vid tryckeriet, må såsom tjänstår tillgodoräknas hans anställningstid hos den enskilde entreprenören. Jämlikt 4 punkten av de här föreslagna övergångsbestämmelserna skall nämnda stadgande äga motsvarande tillämpning, om arbetaren blir underkastad det nya reglementet.

I de avlöningsbestämmelser för arbetarpersonalen vid sedeltryckeriet, som utfärdades efter riksbankens övertagande av tryckeriet, föreskrevs, att för beredande av livränta åt vederbörande skulle av tryckeriet för varje person inbetalas till livränte- och kapitalförsäkringsanstalten i Stockholm ett årligt belopp av 135 kronor — varav den anställde skulle bidraga med en tredjedel — från och med det år, under vilket han fyllde 20 år till och med det år, under vilket han uppnådde 55 års ålder. Livräntan utgick från och med det år vederbörande fyllde 56 år, oavsett om han då fortfarande var i tjänst. Då livränteförsäkringen avlöstes av en ordnad pensionering, ansågs vid dennas utformning fog finnas att åtminstone i viss omfattning betrakta den statligt förmedlade livränteförsäkringen såsom en pensionering hos av staten understödd pensionskassa. I enlighet härmed har i 2 punkten första stycket övergångsbestämmelserna till 1935 års reglemente föreskrivits, att arbetare vid sedeltryckeriet, som efter riksbankens övertagande av verksamheten vid tryckeriet men före reglementets ikraftträdande verkställt inbetalningar till livränte- och kapitalförsäkringsanstalten enligt angivna bestämmelser, såsom tjänstår för pension skall äga tillgodoräkna fem sjättedelar av den tid, för vilken sådan avgift erlagts och varunder arbetaren innehaft anställning, som enligt reglementet skulle kunnat vara förenad med pensionsrätt. Å andra sidan har i 5 punkten övergångsbestämmelserna föreskrivits, att livräntan skall betraktas såsom del av pensionen enligt 1935 års reglemente.

En föreskrift motsvarande den, som finnes i 5 punkten övergångsbestämmelserna till 1935 års reglemente, har upptagits i 5 punkten övergångsbestämmelserna till det nu föreliggande reglementsförslaget. Vad åter angår frågan om tillgodoräkning av avgiftstiden såsom tjänstår, framgår av 13 § 2 mom. att det nya reglementet icke medför någon ändring i nu gällande bestämmelser härutinnan.

Specialmotivering till riksbankens familjepensionsreglemente för arbetare.

Det av kommittén framlagda förslaget till nytt familjepensionsreglemente för arbetarpersonal vid tryckeriet och pappersbruket — betecknat såsom *riksbankens familjepensionsreglemente för arbetare* — har i analogi med vad tidigare gällt på detta område utformats i nära anslutning till den gällande familjepensionsförfattningen för arbetare vid den under Kungl. Maj:t lydande förvaltningen. Kommittén har med hänsyn härtill icke funnit påkallat att lämna någon ingående motivering för författningsförslaget utan får i stället hänvisa till förarbetena till 1942 års familjepensionsreglemente för arbetare, särskilt det i det föregående berörda, av 1938 års pensionssakkunniga avgivna betänkandet med förslag till tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare i statens tjänst.

Vad under specialmotiveringen till förslaget till nytt tjänstepensionsreglemente inledningsvis anförts i fråga om eventuellt utbyte av uttrycket riksbankens direktion mot vederbörande industriverksstyrelse är tillämpligt även med avseende å förevarande reglementsförslag.

1 §.

Denna paragraf, i vilken angives reglementets tillämpningsområde, motsvarar 1 § i det nu gällande familjepensionsreglementet.

Det nya reglementet är avsett att i princip täcka tillämpningsområdet för den nya tjänstepensionsförfattningen. I det föregående har föreslagits ett bemyndigande för riksbanksfullmäktige att förordna om tillämpning av tjänstepensionsreglementet å sådan arbetare vid riksbanken, å vilken reglementet ej blir automatiskt tillämpligt. Om detta bemyndigande utnyttjas, bör jämväl familjepensionsreglementet göras tillämpligt å arbetaren i fråga. Vid tillämpning av familjepensionsreglementet i här avsedda fall böra i stället för reglementsförslagets pensionsunderlag och pensionsavdrag de belopp komma till användning, som angivas i 1942 års familjepensionsreglemente för arbetare.

I övrigt kan förtjäna framhållas, att reglementsförslaget innebär en viss saklig avvikelse från nuvarande bestämmelser i fråga om förutsättningarna för att reglementet skall bibehålla sin tillämplighet å den, som avgått från arbetaranställning utan pensionsrätt. Nu gällande föreskrift om att arbetaren under minst 5 år skall ha innehaft till tjänstepension berättigande befattning har utbytts mot de alternativa förutsättningarna, att arbetaren antingen under sammanlagt minst 3 år varit underkastad tjänstepensionsreglementet eller andra tjänstepensionsbestämmelser eller ock under sammanlagt minst 6 år i statens tjänst innehaft anställning, som utgjort hans huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla.

6 och 7 §§.

Beträffande bestämmelserna i dessa paragrafer av reglementsförslaget må allenast erinras om den ändrade terminologi detta i anslutning till 1942 års familjepensionsreglemente för arbetare innehåller i jämförelse med det nu gällande reglementet. I reglementsförslaget förstås i det fall, att två eller flera familjepensionsberättigade finnas, med uttrycket familjepension summan av de förmåner, vilka tillkomma samtliga familjepensionsberättigade; för sådana fall ha meddelats vissa regler om familjepensionens fördelning mellan de berättigade. Familjepensionen utgöres av grundbelopp och rörligt tillägg, ej såsom förut av fast och rörlig del. Grundbeloppet fastställes enligt vissa regler på grundval dels av ett vid arbetarens död för honom gällande familjepensionstal, dels ock av kretsen av de familjepensionsberättigade. Familjepensionstalet, vilket motsvarar det hittillsvarande grundbeloppet, är avhängigt av de förhållanden beträffande tjänstår och familjepensionsunderlag, som varit gällande för den avlidne.

15 §.

Där efterlevande till den, å vilken familjepensionsreglementet äger tillämpning, innehar med tjänstepensionsrätt förenad anställning eller åtnjuter antingen tjänstepension eller tjänstelivränta eller såsom anhörig till annan ananställningshavare familjepension eller familjelivränta, gäller för närvarande enligt 7 § 3 mom. av 1937 års familjepensionsreglemente, att familjepensionen skall minskas med den däri ingående rörliga delen jämte så stor del av 120 kronor, som den fasta delen — motsvarande enligt här tillämpad terminologi pensionens grundbelopp — utgör av familjepensionsunderlaget. Efter skedda överväganden har den motsvarande bestämmelse, som varit införd på tjänstemannaområdet och för arbetare vid den under Kungl. Maj:t lydande förvaltningen, ersatts med en regel om minskning av pensions- eller livränteförmån med en fjärdedel, dock högst med beloppet av den förmån, som föranleder minskningen. Från minskningsregeln kan dock undantag medgivas efter prövning i varje särskilt fall. Nu angivna bestämmelser ha utgjort förebild för de i ifrågavarande paragraf upptagna.

Övergångsbestämmelser.

Punkt 1. Beträffande den i första stycket av denna punkt intagna bestämmelsen, vilken svarar mot stadgandet i 2 punkten övergångsbestämmelserna till det föreslagna tjänstepensionsreglementet, hänvisas till den förut lämnade motiveringen för sistnämnda stadgande. Framhållas må emellertid, att den här föreslagna bestämmelsen icke endast är av betydelse i fall av nedflyttning till lägre pensionsgrupp utan även för arbetare, vilken såväl före som efter reglementets ikraftträdande tillhör samma pensionsgrupp i det fall, att denna är grupp 1 eller grupp 2.

Såsom närmare anförts i den allmänna motiveringen innebär kommitténs förslag i fråga om kvinnlig arbetares ställning i familjepensionshänseende en viss jämkning nedåt. I samband med att motsvarande förändring genomfördes för anställningshavare vid den under Kungl. Maj:t lydande statsförvaltningen, föreskrevs övergångsvis att för kvinnlig arbetare, som omedelbart före reglementets ikraftträdande var underkastad 1934 års tjänstepensionsreglemente för arbetare, skulle, därest hon före viss av Kungl. Maj:t fastställd tidpunkt anmälde sin önskan därom, tillämpas oförändrat familjepensions-

avdrag samt ett familjepensionsunderlag, vilket reellt motsvarade det tidigare gällande underlaget. En bestämmelse av angivna innehåll har intagits i 1 punkten andra stycket av här förevarande övergångsbestämmelser.

Punkt 2. I en vid 1937 års familjepensionsreglemente för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk fogad övergångsbestämmelse meddelas en regel angående utvidgad rätt till tjänstårsberäkning för arbetare, å vilken 1935 års tjänstepensionsreglemente för dylik arbetarpersonal vunnit tillämpning före familjepensionsreglementets ikraftträdande och som vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt pension. Regeln innebär att, även i den mån detta ej följer av reglementsbestämmelserna, för bestämmande av familjepension åt arbetarens efterlevande må såsom tjänstår tillgodoräknas hela den tid, under vilken han, innan familjepensionsreglementet blev å honom tillämpligt, i statstjänst innehaft anställning, som utgjort hans huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla. Om arbetaren övergått från anställning hos enskild entreprenör till riksbankens tjänst i samband med riksbankens övertagande av verksamheten vid tryckeriet, må jämväl tillgodoräknas den tid i den enskilde entreprenörens tjänst, som arbetaren med tillämpning av 3 punkten övergångsbestämmelserna till 1935 års tjänstepensionsreglemente förklarats skola få räkna såsom tjänstår.

Kommittén har funnit skäl tala för att, liksom skett vid 1942 års pensionsreglering för arbetare vid statsförvaltningen i allmänhet, rätt att bibehålla på grund av omförmälda bestämmelse förvärvade tjänstår medgives även vid övergång till det nya familjepensionsreglementet för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk. Ett stadgande i ämnet har intagits i förevarande punkt.

I samband med godkännande av Kungl. Maj:ts förslag till 1942 års tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare har 1942 års riksdag bemyndigat Kungl. Maj:t att meddela särskilda övergångsbestämmelser utöver de i reglementena innefattade. Pensionskommittén vill föreslå, att ett dylikt bemyndigande lämnas bankofullmäktige med avseende å riksbankens tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare. Kommittén förutsätter, att erforderliga övergångsbestämmelser om verkställande av pensionsavdrag under den första kalenderveckan av reglementenas giltighetstid skola meddelas med stöd av sådant bemyndigande.

Vissa särskilda övergångsanordningar.

De av kommittén föreslagna nya tjänste- och familjepensionsreglementena avses skola träda i kraft den 1 juli 1943 och jämte de övergångsbestämmelser, som finnas fogade vid reglementena eller vilka fullmäktige med stöd av det förutsatta bemyndigandet kunna komma att ytterligare meddela, tillämpas på arbetare, som ha anställning under reglementenas giltighetstid. Sådana arbetare, som avgått med tjänstepension eller rätt till uppskjuten livränta före reglementenas ikraftträdande, beröras i princip icke av den föreslagna pensionsregleringen. Härifrån böra emellertid enligt kommitténs förslag gälla tre undantag. Ett av dessa avser möjlighet för den, som avgått med rätt till uppskjuten livränta, att erhålla livränterätten utbytt mot en genast utgående förtidslivränta. Förslag härom har framlagts i samband med motiveringen till tjänstepensionsreglementets bestämmelser om tjänstelivränta. De båda andra förslagen avse förbättring av vissa nu utgående arbetarpensioner. Härom får kommittén anföra följande.

I samband med de från och med den 1 juli 1942 genomförda pensionsregleringarna för tjänstemän, underkastade civila och militära tjänstepensionsreglementena samt 1935 års tjänstepensionsreglemente för riksdagens verk, har vidtagits en anordning innebärande att de före nämnda dag med pension avgångna befattningshavare, å vilka 1939 års avlöningsbestämmelser erhållit tillämpning — d. v. s. befattningshavare, som varit kvar i tjänst den 1 juli 1939 — dels från och med den 1 juli 1942 erhållit sin med stöd av den äldre pensionsförfattningen beviljade tjänstepension omräknad enligt de nya pensionsbestämmelserna, dels ock fått uppbära ett visst belopp i pensionsökning för den tid, under vilken pension åtnjutits enligt de äldre bestämmelserna. Denna i viss mån retroaktiva anordning, genom vilken pensionsregleringens resultat bragts att i stort sett sammanfalla med det, som skulle ha uppkommit, om de nya pensionsreglementena trätt i kraft samtidigt med de nya avlöningsförfattningarna, har motiverats med hänvisning till det fasta förhållande mellan pension och lön, som sedan länge ansetts böra råda för tjänstemännens vidkommande. Ehuru något fast samband mellan löner och pensioner icke finnes för arbetarpersonal, har 1942 års riksdag i samband med behandlingen av det genom propositionen nr 229 framlagda förslaget till tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare beslutat om en omräkning i enlighet med de nya pensionsbestämmelserna av pensionen för sådan arbetare, som avgått från anställningen under tiden 1 juli 1939—30 juni 1942 med rätt till pension enligt 1934 års tjänstepensionsreglemente för arbetare och för vilken pensionsåldern inträtt tidigast under juli månad 1939. Denna anordning torde vara föranledd av en önskan att för arbetarpersonalen ernå i viss mån samma resultat som om nya pensionsbestämmelser börjat tillämpas från samma tidpunkt för arbetarna som för tjänstemännen. Bestämmelser i ämnet innefattas i kungörelsen den 12 juni 1942 (nr 454).

Kommittén utgår från att det står i överensstämmelse med motiven för sistnämnda anordning, att en liknande retroaktivitet får gälla i fråga om de nu föreslagna pensionsbestämmelserna för arbetarpersonal vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk. Kommittén föreslår därför att i anslutning till tjänstepensionsreglementet vidtages den anordningen, att för arbetare, som under tiden 1 juli 1939—30 juni 1943 avgått med rätt till pension enligt 1935 års reglemente och för vilken pensionsåldern inträtt tidigast under juli månad 1939, skall, om han alltjämt lever den 1 juli 1943, såvitt angår tid från och med sistnämnda dag gälla, att tjänstepensionen skall till beloppet fastställas och utgå i enlighet med föreskrifterna i det nya tjänstepensionsreglementet med därtill hörande övergångsbestämmelser. Ett bemyndigande att meddela föreskrifter av i huvudsak angivna innehåll torde böra lämnas riksbanksfullmäktige. Det i det föregående förutsatta bemyndigandet att utfärda ytterligare övergångsbestämmelser till reglementet bör gälla jämväl i förevarande fall.

I den till innevarande års riksdag avlåtna propositionen nr 170 har Kungl. Maj:t hemställt om riksdagens bemyndigande att i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen förordade grunder meddela bestämmelser rörande omreglering av vissa äldre tjänstepensioner. Angående propositionens innehåll må nämnas följande.

Mot bakgrunden av att de i de nya pensionsförfattningarna tillämpade grunderna för pensionsavvägningen medfört en icke obetydlig procentuell skillnad mellan de nya pensionerna och de pensioner, som utgå enligt närmast förut fastställda författningar, har i propositionen framlagts förslag om förbättring i begränsad utsträckning av vissa äldre tjänstepensioner. I princip gäller förslaget sådana f. d. anställningshavare — tjänstemän och arbetare — som, därest de kvarstått i anställningen, skulle ha ägt övergå till något av de nyaste tjänstepensionsreglementena. Undantag har emellertid ansetts böra göras för vissa grupper av pensionstagare, för vilka en omreglering av pensionerna med hänsyn till för dessa grupper speciella förhållanden icke ansetts lämpligen kunna äga rum i förevarande sammanhang; från omregleringen undantagas på grund härav bland andra innehavare av pensioner, som genom särskilda beslut beviljats av riksdagen. Vidare har förbättringen ansetts böra begränsas till lägre pensioner, nämligen sådana, som vid fullt antal tjänstår utgå med ett årligt belopp av högst 1,800 kronor, oberäknat dyrtidstillägg och kristillägg, vilket motsvarar ett pensionsbelopp av 2,626 kronor, om dylika tillägg beräknas efter nuvarande levnadskostnadsindex.

Pensionsförbättringen har avsetts skola i huvudsak genomföras sålunda, att nya förhöjda pensionsunderlag skulle fastställas, å vilka liksom hittills skulle utgå dyrtidstillägg, dock utan beräkning på s. k. förhöjt tilläggsunderlag. Bortsett från pensioner, vilka avvägts efter s. k. oreglerad avlöning, skulle höjningen i pensionsunderlagsbeloppet i det närmaste motsvara 192 kronor, dock att pensionen jämte förbättringen icke finge överstiga 2,626 kronor. För kvinnlig icke-yrkesarbetare skulle pensionsunderlaget höjas från 1,104 till 1,344 kronor, varvid under förutsättning av fullt antal tjänstår pensionsförbättringen i nuvarande indexläge skulle uppgå till omkring 183 kronor. Förbättring av avkortad pension skulle ske på sådant sätt, att det vid nuvarande indexläge utgående beloppet höjes proportionellt mot den förbättring, som hela pensionen skulle ha undergått. I fall, då för närvarande den avkortade pensionen men icke pensionsunderlaget oavkortat understiger 1,800 kronor, skulle på sätt nyss angivits någon förbättring i princip icke äga rum, men för sådana fall har ifrågasatts en teknisk omräkning, efter vilken dyrtidstilläggets beräknande å förhöjt tilläggsunderlag kunde bringas att upphöra. Den föreslagna omregleringen skulle genomföras från och med den 1 juli 1943.

Kommittén förordar, under förutsättning att det i nämnda proposition framställda förslaget vinner riksdagens bifall, att riksbanksfullmäktige erhålla ett bemyndigande att verkställa omreglering av tidigare beviljade pensioner till arbetarpersonal vid riksbanken av samma innebörd som det, varom Kungl. Maj:t hemställt i propositionen. Med hänsyn till storleken av de pensionsunderlag, som gälla inom förevarande förvaltningsområden, torde omregleringen här allenast kunna medföra pensionsförbättring för sådan kvinnlig arbetare vid pappersbruket, vilken avgått med rätt till pension enligt 1935 års tjänstepensionsreglemente och som uppnått pensionsåldern före den 1 juli 1939.

Hemställan.

Under åberopande av vad pensionskommittén i det föregående anfört och föreslagit får kommittén hemställa, att bankofullmäktige måtte föreslå riksdagen att

1) godkänna de i förevarande betänkande framlagda förslagen till

a) reglemente angående tjänstepension för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk (riksbankens tjänstepensionsreglemente för arbetare) samt

b) reglemente angående familjepension för efterlevande till arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk (riksbankens familjepensionsreglemente för arbetare);

2) bemyndiga fullmäktige att

dels i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående anförts utfärda bestämmelser

a) om tillämpning av riksbankens tjänstepensionsreglemente för arbetare i vissa fall å arbetare avgångna med rätt till pension enligt 1935 års tjänstepensionsreglemente för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk samt

b) angående omreglering av vissa äldre tjänstepensioner för arbetare,

dels i förekommande fall beträffande arbetare vid riksbanken, som icke jämlikt 1 § riksbankens tjänstepensionsreglemente för arbetare är underkastad nämnda reglemente, besluta *antingen* om tillämpning å arbetaren av riksbankens tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare med i det föregående angivna avvikelser, *eller* om pensionering av arbetaren enligt de grunder, som angivas i kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 696) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst,

dels förordna om utbyte av rätt till uppskjuten livränta enligt 1935 års tjänstepensionsreglemente för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk mot förtidslivränta,

dels ock utfärda de övergångsbestämmelser, vilka kunna visa sig erforderliga utöver de övergångsstadganden, som innefattas i riksbankens tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare;

3) medgiva, att fullmäktige under i det föregående angivna förutsättningar må, utan hinder av bestämmelserna i 8 § 2 mom. riksbankens tjänstepensionsreglemente för arbetare, låta anstå med entledigande av arbetare längre tid än två år efter pensionsålderns inträde.

FÖRFATTNINGSFÖRSLAG

Förslag

till

reglemente angående tjänstepension för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk (riksbankens tjänstepensionsreglemente för arbetare).

1 avd. Allmänna bestämmelser.

1 §.

1 mom. Detta reglemente skall, med det undantag som angives i 2 mom., äga tillämpning å den som vid riksbankens sedeltryckeri eller pappersbruk innehar sådan arbetaranställning, vilken utgör hans huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla.

Såsom förutsättning för reglementets tillämpning skall dock, där ej annat föranledes av vad i sista stycket av detta moment sägs, tillika gälla,

a) att för anställningen gäller en arbetstid av normal omfattning;

b) att arbetaren uppnått en levnadsålder av minst 21 och högst 60 år; samt

c) att arbetaren 21 månader i följd innehaft sådan arbetaranställning i statens tjänst, för vilken gäller en arbetstid av normal omfattning.

Vad i andra stycket under b) och c) stadgas skall icke gälla i fråga om den som tidigare vunnit anställning förenad med tjänstepensionsrätt enligt detta reglemente eller andra tjänstepensionsbestämmelser, om vilka i 3 mom. första stycket förmäles. Där arbetstiden i anställning, som innehaves av reglementet underkastad arbetare, inskränkes, skall ej heller stadgandet i andra stycket a) äga tillämpning.

2 mom. Från reglementets tillämpning är undantagen innehavare av anställning, med vilken är förenad tjänstepensionsrätt enligt tjänstepensionsreglementet för riksdagen verk.

3 mom. Vad i detta reglemente sägs om tjänstepensionsbestämmelser skall, där ej annat framgår, avse dels tjänstepensionsbestämmelser för riksdagens verk, vilka antagits av riksdagen eller med stöd av dess bemyndigande utfärdats av delegerade för riksdagen verk, dels ock tjänstepensionsbestämmelser, antagna av Kungl. Maj:t och riksdagen. Såsom tjänstepensionsbestämmelser av sistnämnda slag anses icke bestämmelser om pensionering av försvarsväsendets reserver av befäl och civilmilitär personal.

Med tjänstepensionsrätt, varom i reglementet förmäles, förstås pensionsrätt enligt i nästföregående stycke avsedda bestämmelser.

2 §.

Arbetare, å vilken detta reglemente äger tillämpning, har att vidkännas *tjänstepensionsavdrag* samt är efter anställningens upphörande berättigad att

åtnjuta *tjänstepension* eller *tjänstelivränta,* allt enligt de föreskrifter och under de villkor, som innehållas i reglementet jämte de närmare bestämmelser, som för tillämpningen av detsamma utfärdas av fullmäktige i riksbanken *(fullmäktige).*

3 §.

1 mom. För reglementets tillämpning skall manlig arbetare hänföras till någondera av följande pensionsgrupper, nämligen

pensionsgrupp 1, omfattande arbetare vid sedeltryckeriet, som enligt gällande avlöningsbestämmelser äger eller under förutsättning av viss anställningstid vid tryckeriet skulle hava ägt åtnjuta högsta vid tryckeriet tillämpade grundlön, samt arbetsledande förmän och förste formare vid pappersbruket,

pensionsgrupp 2, omfattande till pensionsgrupp 1 ej hänförliga arbetare vid sedeltryckeriet i anställning, för vilken kräves särskild yrkesutbildning, samt andre formare, guskare, förste formbindare, förste limmare och förste valsare vid pappersbruket,

pensionsgrupp 3, omfattande till pensionsgrupp 1 eller 2 ej hänförliga arbetare vid pappersbruket i anställning, för vilken kräves särskild yrkesutbildning, samt

pensionsgrupp 4, omfattande arbetare i anställning, för vilken ej kräves särskild yrkesutbildning.

Där ej fullmäktige annorlunda förordna, tillkommer det riksbankens direktion *(direktionen)* att besluta beträffande den pensionsgrupp, vartill arbetare i viss anställning skall hänföras.

2 mom. Arbetare må ej vinna uppflyttning till högre pensionsgrupp, då mindre än tre år återstår till tiden för pensionsålderns inträde.

Där arbetare, som tillhör högre pensionsgrupp, utan egen därom uttryckt önskan och utan något sitt förvållande förflyttats till anställning tillhörande lägre pensionsgrupp, skall han likväl kvarstå i förstnämnda pensionsgrupp.

4 §.

1 mom. Prövning av fråga om rätt att komma i åtnjutande av tjänstepension eller tjänstelivränta enligt detta reglemente samt fastställande till beloppet av dylik förmån skall, där ej fullmäktige annorlunda förordna, ske av direktionen.

2 mom. Då pension eller livränta fastställes, skall skriftligt bevis därom tillställas den till förmånen berättigade.

2 avd. Om tjänstepensionsavdrag.

5 §.

Från och med den kalendervecka, då arbetare blir underkastad reglementets bestämmelser, till och med den kalendervecka, varunder anställningen upphör, skall arbetaren tillkommande avlöning minskas med *tjänstepensionsavdrag.* Sådant avdrag beräknas för varje kalendervecka, för vilken arbetaren är berättigad åtnjuta någon avlöning, och skall uttagas vid ordinarie avlöningstillfälle minst en gång i månaden.

6 §.

Såsom tjänstepensionsavdrag skall för manlig arbetare tillämpas det belopp för kalendervecka, som enligt nedanstående sammanställning gäller för

den pensionsgrupp, vartill arbetaren varit hänförd under tid, för vilken pensionsavdraget verkställes.

Pensionsgrupp	Tjänstepensions-avdrag kronor
1	2.25
2	1.90
3	1.60
4	1.30

För kvinnlig arbetare tillämpas ett tjänstepensionsavdrag av 90 öre för kalendervecka.

3 avd. Om tjänstepension.

Gemensamma bestämmelser.

7 §.

1 mom. Såvitt ej annat följer av bestämmelsen i 2 mom. första stycket, äger arbetare rätt att vid anställningens upphörande komma i åtnjutande av tjänstepension, därest han

a) uppnått den levnadsålder, vid vilken pensionsåldern inträder, och sådant fall som under b) eller c) sägs icke föreligger *(ålderspension);*

b) till följd av olycksfall i arbetet befinnes för framtiden oförmögen att på tillfredsställande sätt utföra honom åliggande arbete och prövas icke lämpligen kunna överflyttas till annat arbete vid riksbanken *(invalidpension);* eller

c) till följd av sjukdom, vanförhet eller lyte i andra fall än under b) sägs eller till följd av nedsatt arbetsförmåga befinnes för framtiden oförmögen att på tillfredsställande sätt utföra honom åliggande arbete och prövas icke lämpligen kunna överflyttas till annat arbete vid riksbanken, dock under förutsättning att arbetaren vid anställningens upphörande antingen under sammanlagt minst fem år varit underkastad detta reglemente eller andra tjänstepensionsbestämmelser eller ock under sammanlagt minst tio år i statens tjänst innehaft sådan anställning, som utgjort hans huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla *(sjukpension).*

2 mom. Har arbetare genom beslut, som vunnit laga kraft, blivit till följd av fel eller försummelse skild från anställning i statens tjänst eller från annan anställning, som är förenad md tjänstepensionsrätt, må han ej komma i åtnjutande av pension.

Där beträffande arbetare beslut, som i nästföregående stycke avses, meddelats men ej vunnit laga kraft, må frågan om hans rätt att komma i åtnjutande av pension icke upptagas till prövning, så länge sådant förhållande föreligger.

8 §.

1 mom. Pensionsåldern inträder vid utgången av den kalendermånad, under vilken arbetaren uppnått en levnadsålder av 60 år.

2 mom. Arbetare må icke bibehållas i anställningen efter pensionsålderns inträde, dock att fullmäktige eller, efter fullmäktiges bestämmande, direktionen må låta anstå för en tid av högst två år efter pensionsålderns inträde

med entledigande av arbetare, som prövas kunna på tillfredsställande sätt utföra honom åliggande arbete, då svårighet föreligger att på annat sätt tillgodose förefintligt behov av arbetskraft eller eljest synnerliga skäl därtill äro och bibehållandet kan ske utan att föranleda entledigande av sådan arbetare, som vid avgången icke kommer i åtnjutande av pension.

9 §.

Med *olycksfall i arbetet* förstås vid tillämpning av detta reglemente sådant vid utförande av arbete eller uppdrag i statens tjänst eller vid utövande av befattning, vilken är förenad med tjänstepensionsrätt, inträffat olycksfall, som enligt allmän lag är att hänföra till olycksfall i arbete.

Vad i reglementet stadgas om olycksfall i arbetet skall äga tillämpning jämväl där arbetare på grund av arbete, uppdrag eller befattning, som i nästföregående stycke avses, blivit utsatt för *våld* eller annan *misshandel* eller i arbetet, uppdraget eller befattningen ådragit sig sådan *yrkessjukdom,* varom förmäles i gällande lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar.

10 §.

1 mom. Tjänstepension utgöres av *grundbelopp* samt, i förekommande fall, *rörligt tillägg.*

2 mom. Tjänstepension utgår från och med dagen näst efter den, då anställningen upphört, till och med den dag, då en månad förflutit efter pensionstagarens frånfälle.

3 mom. Pensiontagare, som undergår direkt ådömt frihetsstraff eller är föremål för åtgärd, som förklarats skola träda i stället för sådant straff, eller ock avtjänar ådömt tvångsarbete, må för den tiden uppbära allenast en tredjedel av den pension, som eljest skolat till honom utgå.

Har pensionstagaren anhörig, vilken för sitt uppehälle är beroende av honom, må fullmäktige kunna medgiva sådan anhörig rätt att uppbära det förverkade pensionsbeloppet eller del därav.

4 mom. Utbetalning av tjänstepension sker månadsvis i efterskott, dock att efter pensionstagarens frånfälle må förskottsvis utbetalas återstående pensionsbelopp.

Tjänstepensionens grundbelopp.

11 §.

1 mom. Storleken för år räknat av tjänstepensionens grundbelopp bestämmes dels av det tjänstepensionsunderlag, som enligt föreskrifterna i 12 § skall för arbetaren tillämpas, dels ock av den tid arbetaren enligt 13 § äger tillgodoräkna såsom tjänstår, allt enligt de bestämmelser, som meddelas i 14—16 §§.

2 mom. Beräknat grundbelopp, som icke utgöres av helt med 12 eller, i fråga om grundbelopp understigande 1,680 kronor, med 6 jämnt delbart krontal, jämkas till närmast högre sålunda delbara tal.

12 §.

Såsom *tjänstepensionsunderlag* skall för manlig arbetare tillämpas det belopp, som enligt nedanstående sammanställning gäller för den pensionsgrupp, vartill arbetaren vid anställningens upphörande är hänförd.

Pensionsgrupp	Tjänstepensions-underlag kronor
1	3,072
2	2,760
3	2,484
4	2,076

För kvinnlig arbetare tillämpas ett tjänstepensionsunderlag av 1,500 kronor.

13 §.

1 mom. Såsom *tjänstår* må tillgodoräknas tid före pensionsålderns inträde, för vilken arbetare vidkänts tjänstepensionsavdrag enligt detta reglemente.

2 mom. Såsom tjänstår må jämväl tillgodoräknas dels tid, under vilken arbetaren varit underkastad andra tjänstepensionsbestämmelser än de i detta reglemente innefattade, i den omfattning sådan tid enligt berörda bestämmelser med därtill hörande övergångsstadganden fått tillgodoräknas, dels ock tid i övrigt, vilken arbetaren ägt räkna såsom tjänstår enligt de andra tjänstepensionsbestämmelser med övergångsstadganden, vilka han sålunda varit senast underkastad, allt dock endast i den mån sådan tid ej tillgodoräknats enligt föreskrifterna i 1 mom.

3 mom. I fråga om beräkning såsom tjänstår av annan tid än som avses i 1 och 2 mom. och varunder arbetaren ej innehaft med tjänstepensionsrätt förenad anställning skall gälla, att såsom tjänstår må tillgodoräknas två tredjedelar av tid, under vilken arbetare efter uppnådd ålder av 18 år men före pensionsålderns inträde i statens tjänst innehaft sådan anställning, vilken utgjort hans huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla, dock att på prövning av fullmäktige skall bero, huruvida och i vad mån reduktion bör vidtagas vid tillgodoräkning av anställningstid, varunder för arbetaren ej gällt en arbetstid av normal omfattning.

4 mom. Därest vid beräkning av tjänstår den uppkomna slutsumman utvisar del av dag, skall avrundning ske till närmast högre hela dagantal.

14 §.

Grundbeloppet av *ålderspension* bestämmes enligt följande grunder. Kan arbetaren räkna minst 30 tjänstår, utgår *hel pension,* vars grundbelopp är lika med tjänstepensionsunderlaget. Är tjänstårens antal mindre, utgår *avkortad pension,* vars grundbelopp motsvarar tjänstepensionsunderlaget minskat med $^1/_{120}$ för varje full fjärdedel av år, varmed antalet tjänstår understiger 30.

15 §.

Grundbeloppet av *invalidpension* motsvarar det för arbetaren gällande tjänstepensionsunderlaget. Beträffande arbetare, vars anställning upphör efter pensionsålderns inträde, skall likväl grundbeloppet bestämmas enligt de i 14 § angivna grunderna.

16 §.

Grundbeloppet av *sjukpension* bestämmes enligt de i 14 § angivna grunderna. Grundbeloppet skall dock utgöra lägst 75 procent av tjänstepensionsunderlaget, i den mån beloppet icke härigenom överstiger grundbeloppet av den ålderspension, som skulle hava tillkommit arbetaren, därest han med oförändrat pensionsunderlag kvarstått i sin anställning till pensionsålderns inträde.

Rörligt tillägg.

17 §.

1 mom. Å tjänstepensionens grundbelopp eller, där mer än en pension enligt reglementet åtnjutes, å de sammanlagda grundbeloppen utgår rörligt tillägg under samma förutsättningar och enligt samma grunder, som enligt vederbörliga avlöningsreglementen gälla angående dylikt tillägg å lön till ordinarie och extra ordinarie tjänsteman vid riksdagens verk.

2 mom. Rörligt tillägg beräknas å grundbeloppet för månad, dock ej å däri ingående öretal, som överskjuter fullt krontal.

3 mom. Till hjälp vid uträkning av rörligt tillägg begagnas de tabeller och anvisningar, som Kungl. Maj:t för ändamålet utfärdar för tillämpning av 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare.

4 avd. Om tjänstelivränta.

18 §.

1 mom. Den som, efter att hava blivit underkastad detta reglemente, avgått från anställning, som i reglementet avses, utan rätt att komma i åtnjutande av tjänstepension enligt reglementet, är berättigad att på därom gjord ansökning erhålla tjänstelivränta,

a) när han uppnått en levnadsålder av 65 år *(uppskjuten livränta);* eller

b) därest han före uppnåendet av 65 års ålder blivit varaktigt oförmögen till arbete och på grund därav erhållit folkpension enligt gällande lag om folkpensionering *(förtidslivränta).*

Såsom förutsättning för rätt till tjänstelivränta skall likväl gälla,

a) att arbetaren före anställningens upphörande antingen under sammanlagt minst tre år varit underkastad detta reglemente eller andra tjänstepensionsbestämmelser eller ock under sammanlagt minst sex år i statens tjänst innehaft sådan anställning, som utgjort hans huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla; samt

b) att arbetaren icke efter avgången men före den i första stycket a) eller b) avsedda tidpunkten innehaft annan anställning förenad med tjänstepensionsrätt enligt detta reglemente eller andra tjänstepensionsbestämmelser.

2 mom. Tjänstelivränta utgår

a) uppskjuten livränta från och med månaden näst efter den, under vilken vederbörande uppnått 65 års ålder, dock att sådan livränta ej må utgå för längre tid tillbaka än sex månader före den månad, under vilken ansökning därom gjorts; samt

b) förtidslivränta från och med den månad, med vars ingång folkpensionen börjat löpa, dock tidigast från och med den månad, då ansökningen om tjänstelivränta gjorts.

Livräntan utgår till och med den månad, varunder livräntetagaren avlider.

3 mom. Utbetalning av tjänstelivränta sker i efterskott enligt de närmare bestämmelser, som meddelas av fullmäktige.

19 §.

1 mom. Beloppet för år räknat av tjänstelivränta bestämmes, där icke annat föranledes av vad nedan i 2 mom. stadgas, i förhållande till dels det för arbetaren vid avgången gällande tjänstepensionsunderlaget, dels antalet vid

avgången uppnådda tjänstår, dels ock nämnda antal tjänstår utökat med tid, som vid anställningens upphörande må hava återstått till utgången av den månad varunder arbetaren uppnår 65 års ålder, allt på sätt närmare stadgas i 20 §.

Härvid iakttages, att tid, för vilken bidragsplikt för tjänstepensionering ej förelegat, vid tjänstårsberäkning i intet fall må tagas i betraktande till större del än två tredjedelar.

2 mom. Vad i 10 § 3 mom. stadgas om tjänstepension skall äga motsvarande tillämpning i fråga om tjänstelivränta.

3 mom. Tjänstelivräntas årsbelopp jämkas, där så erfordras, till närmast högre öretal, som är jämnt delbart med 120.

20 §.

1 mom. Uppskjuten livränta bestämmes, med iakttagande i förekommande fall av vad nedan i 3 mom. stadgas, till ett belopp motsvarande så stor del av tjänstepensionsunderlaget, som antalet vid avgången uppnådda fulla eller påbörjade fjärdedels tjänstår utgör av det på sätt i 19 § 1 mom. sägs utökade antalet fulla eller påbörjade fjärdedels tjänstår, dock av minst 120. Om antalet vid avgången uppnådda fulla eller påbörjade fjärdedels tjänstår är mindre än 120, skall likväl iakttagas, att det på nyssnämnda sätt beräknade beloppet skall minskas med $^1/_{10}$ procent för varje felande fjärdedels år.

2 mom. Förtidslivränta bestämmes enligt grunder, som av Kungl. Maj:t för motsvarande ändamål fastställas för tillämpning av 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare, till sådant belopp att livräntans värde vid den tidpunkt, från och med vilken densamma utgår, motsvarar värdet vid nämnda tidpunkt av den uppskjutna livräntan. Förtidslivräntans årsbelopp skall likväl lägst motsvara 10 procent av den uppskjutna livräntans årsbelopp.

3 mom. Tjänstelivränta till den som blivit, på sätt i 7 § 2 mom. första stycket sägs, till följd av fel eller försummelse skild från sin anställning, utgör en tredjedel av det belopp, varmed livräntan i annat fall skolat utgå, med rätt likväl för fullmäktige att tillerkänna vederbörande större del, dock ej mera än två tredjedelar.

5 avd. Om sammanträffande av förmåner.

21 §.

Om den, som kommer i åtnjutande av tjänstepension för i detta reglemente avsedd anställning, vid nämnda anställnings upphörande åtnjuter eller därvid eller sedermera erhåller annan tjänstepension, antingen enligt detta reglemente eller enligt andra tjänstepensionsbestämmelser för riksdagens verk, beror på fullmäktiges prövning, om och i vad mån de till förstnämnda pension hörande förmånerna av sådan anledning skola minskas med de till den sistnämnda pensionen hörande förmånerna. Utgå båda tjänstepensionerna enligt detta reglemente, må allenast en av dem minskas.

Vad i nästföregående stycke stadgas rörande sammanträffande av tjänstepensioner skall äga motsvarande tillämpning med avseende å sammanträffande av tjänstepension och tjänstelivränta eller av flera tjänstelivräntor.

Detta reglemente träder i kraft den 1 juli 1943, från och med vilken dag vad i tidigare av riksdagen meddelade föreskrifter finnes stridande mot reglementets bestämmelser upphör att gälla, såvitt angår den å vilken reglementet erhåller tillämpning.

Vid reglementets tillämpning å den, som omedelbart före ikraftträdandet varit underkastad 1935 års tjänstepensionsreglemente för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk, skola iakttagas följande särskilda

Övergångsbestämmelser.

1. Arbetare vid sedeltryckeriet, som åtnjuter avlöning enligt äldre lönestat, placeras i den pensionsgrupp, vartill han med tillämpning av de i 3 § meddelade bestämmelserna skulle hava hänförts, om han övergått å den nya lönestaten.

2. För sådan arbetare, för vilken tjänstepensionsunderlaget enligt detta reglemente understiger pensionsunderlaget enligt 1935 års reglemente, ökat med procentuellt dyrtidstillägg motsvarande indextalet 156 (juli 1914 = 100), skall, så länge arbetaren kvarstår i den pensionsgrupp i vilken han placerats vid ikraftträdandet av detta reglemente, såsom tjänstepensionsavdrag alltjämt tillämpas det enligt 1935 års reglemente stadgade beloppet. Såsom tjänstepensionsunderlag skall i här avsett fall tillämpas ett belopp motsvarande pensionsunderlaget enligt 1935 års reglemente ökat på nämnda sätt.

3. Där arbetare avgår med tjänstepension den 1 januari 1945 eller senare, må de jämlikt 13 § beräknade tjänståren i förekommande fall utökas i sådan omfattning, att tjänstårens antal icke understiger det, som kunnat tillgodoräknas, därest arbetaren avgått med pension omedelbart före den 1 januari 1945 och tillämpning skett av stadgandet i 2 punkten andra stycket av de till 1935 års reglemente hörande övergångsbestämmelserna.

Vad i nämnda punkt av övergångsbestämmelserna till 1935 års reglemente stadgas för det fall, att avgång äger rum under tiden 1 januari 1940—31 december 1944, skall, såvitt angår arbetare vid pappersbruket vilken före 1921 års ingång erhållit och därefter utan avbrott innehaft anställning vid bruket, tillämpas jämväl i det fall, att avgången äger rum under tiden 1 januari 1945—31 december 1949. Avgår sådan arbetare med tjänstepension den 1 januari 1950 eller senare, må tjänståren i förekommande fall utökas i sådan omfattning, att deras antal icke understiger det, som kunnat tillgodoräknas, därest arbetaren avgått med pension omedelbart före den 1 januari 1950.

4. Stadgandet i 3 punkten övergångsbestämmelserna till 1935 års reglemente skall äga motsvarande tillämpning, där i nämnda punkt avsedd arbetare blir underkastad detta reglemente.

5. För arbetare vid sedeltryckeriet, som är berättigad till livränta från ränte- och kapitalförsäkringsanstalten i Stockholm på grund av inbetalning till anstalten enligt för personalen vid sedeltryckeriet tidigare gällande villkor, skall nämnda förmån räknas såsom del av honom enligt detta reglemente tillkommande tjänstepension eller tjänstelivränta, vilken alltså skall minskas med belopp motsvarande den särskilda förmånen.

Förslag

till

reglemente angående familjepension för efterlevande till arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk (riksbankens familjepensionsreglemente för arbetare).

1 avd. Allmänna bestämmelser.

1 §.

1 mom. Detta reglemente äger tillämpning beträffande:

a) arbetare, som är underkastad riksbankens tjänstepensionsreglemente för arbetare;

b) den som åtnjuter pension enligt nyssnämnda tjänstepensionsreglemente; samt

c) den som, efter att på grund av stadgandet under a) här ovan blivit underkastad detta reglemente, avgått från arbetaranställning, som avses i berörda tjänstepensionsreglemente, utan rätt att komma i åtnjutande av pension, under förutsättning att arbetaren antingen under sammanlagt minst tre år varit underkastad sagda tjänstepensionsreglemente eller andra tjänstepensionsbestämmelser, om vilka i 2 mom. andra stycket här nedan förmäles, eller ock under sammanlagt minst sex år i statens tjänst innehaft sådan anställning, som utgjort hans huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla.

Bestämmelsen under c) här ovan avser icke den som efter avgången innehaft annan anställning förenad med pensionsrätt enligt tjänstepensionsbestämmelser som nyss sagts.

2 mom. Vad i detta reglemente sägs om arbetare skall, där ej annat framgår, i tillämpliga delar gälla med avseende å sådan förutvarande arbetare, som i 1 mom. b) eller c) avses.

Vad i reglementet sägs om tjänste- eller familjepensionsbestämmelser skall, där ej annat framgår, avse dels tjänste- eller familjepensionsbestämmelser för riksdagens verk, vilka antagits av riksdagen eller med stöd av dess bemyndigande utfärdats av delegerade för riksdagens verk, dels ock tjänste- och familjepensionsbestämmelser, antagna av Kungl. Maj:t och riksdagen.

Med tjänste- eller familjepensionsrätt, varom i reglementet förmäles, förstås pensionsrätt enligt i nästföregående stycke avsedda tjänste- eller familjepensionsbestämmelser.

2 §.

1 mom. I 1 § 1 mom. a) omförmäld arbetare har att vidkännas *familjepensionsavdrag* enligt bestämmelserna i detta reglemente.

Efterlevande, som här nedan i 2 mom. sägs, till den, å vilken reglementet äger tillämpning, äro berättigade att åtnjuta *familjepension* eller *familjeliv-ränta* enligt de föreskrifter och under de villkor, som innehållas i reglementet.

Närmare bestämmelser angående reglementets tillämpning meddelas av fullmäktige i riksbanken *(fullmäktige)*.

2 mom. Familjepension eller familjelivränta tillkommer följande efterlevande, nämligen

änka, som ej ingått nytt äktenskap,

frånskild hustru, i fall som i 3 mom. sägs, samt

arvsberättigat barn, vilket ej uppnått 19 års ålder.

Såsom förutsättning härför skall dock gälla, i fråga om änka eller frånskild hustru, att äktenskapet icke ingåtts efter det arbetaren uppnått en levnadsålder av 60 år, och i fråga om adoptivbarn, att adoptionen ej ägt rum efter det arbetaren fyllt 50 år.

3 mom. Då arbetare i dom å äktenskapsskillnad förpliktas att till sin hustru utgiva underhållsbidrag eller i skillnadsmålet visats föreligga avtal om sådant underhållsbidrag, äger domstolen, om makarna levt tillsammans under minst fem år och hustrun vid sammanlevnadens hävande uppnått en ålder av minst 30 år samt det i övrigt med hänsyn till omständigheterna finnes skäligt, förordna, att hustrun skall vara berättigad till familjepension eller familjelivränta, som avses i detta reglemente.

Sålunda meddelat förordnande upphör att gälla, om skyldighet att utgiva underhållsbidrag, vilket bestämts att utgå på särskilda tider, upphört eller den bidragsberättigade trätt i nytt gifte.

Äger förordnande som nyss sagts giltighet, må sådant förordnande ej med laga verkan meddelas till förmån för arbetarens hustru i senare äktenskap.

3 §.

1 mom. Prövning av fråga om rätt att komma i åtnjutande av familjepension eller familjelivränta enligt detta reglemente samt fastställande till beloppet av dylik förmån sker, på därom gjord ansökning, av riksbankens direktion, där ej fullmäktige annorlunda förordna.

Sökande åligger att styrka sådana för den prövande myndigheten icke kända omständigheter, som böra tagas i betraktande vid prövningen av pensionsfrågan.

2 mom. Då pension eller livränta fastställes, skall skriftligt bevis därom tillställas de till förmånen berättigade.

2 avd. Om familjepensionsavdrag.

4 §.

Från och med den kalendervecka, då arbetare blir underkastad bestämmelserna i riksbankens tjänstepensionsreglemente för arbetare till och med den kalendervecka, varunder nämnda reglemente upphör att vara tillämpligt å honom, skall arbetaren tillkommande avlöning minskas med familjepensionsavdrag. Sådant avdrag beräknas för varje kalendervecka, för vilken arbetaren är berättigad åtnjuta någon avlöning, och skall uttagas vid ordinarie avlöningstillfälle minst en gång i månaden.

5 §.

1 mom. Såsom familjepensionsavdrag skall för manlig arbetare tillämpas det belopp för kalendervecka, som enligt nedanstående sammanställning gäl-

ler för den pensionsgrupp, vartill arbetaren under tid, för vilken pensionsavdraget verkställes, varit hänförd enligt riksbankens tjänstepensionsreglemente för arbetare.

Pensionsgrupp	Familjepensionsavdrag kronor
1	2.80
2	2.45
3	2.10
4	1.60

För kvinnlig arbetare tillämpas ett familjepensionsavdrag av 25 öre för kalendervecka.

3 avd. Om familjepension.

Gemensamma bestämmelser.

6 §.

1 mom. Familjepension enligt detta reglemente tillkommer efterlevande till arbetare, som vid sin död var underkastad riksbankens tjänstepensionsreglemente för arbetare eller åtnjöt tjänstepension enligt nämnda reglemente.

2 mom. Angående fördelning av familjepension mellan två eller flera familjepensionsberättigade stadgas i 8 § 3 mom. och 12 § 4 mom.

7 §.

1 mom. Familjepension utgöres av *grundbelopp* samt, i förekommande fall, *rörligt tillägg.*

2 mom. Familjepension utgår till därtill berättigad från och med dagen näst efter den, då arbetare avlidit, eller, i fråga om pension till barn som födes efter faderns död, från och med den dag, under vilken barnet fötts, till och med utgången av månaden näst efter den, under vilken pensionstagaren avlider, eller, där pensionsrätten upphör av annan anledning, till och med utgången av den månad, under vilken rätten upphört.

3 mom. Pensionstagare, som undergår direkt ådömt frihetsstraff eller är föremål för åtgärd, som förklarats skola träda i stället för sådant straff, eller ock avtjänar ådömt tvångsarbete, må för den tiden uppbära allenast en tredjedel av den pension, som eljest skolat till honom utgå.

Har pensionstagaren anhörig, vilken för sitt uppehälle är beroende av honom, må den myndighet, som fastställt pensionen, kunna medgiva sådan anhörig rätt att uppbära det förverkade pensionsbeloppet eller del därav.

4 mom. Utbetalning av familjepension sker i efterskott; dock att efter pensionstagarens frånfälle förskottsvis må utbetalas återstående pensionsbelopp.

Familjepensionens grundbelopp.

8 §.

1 mom. Storleken för år räknat av familjepensionens grundbelopp bestämmes enligt grunder, som angivas i 2 mom. här nedan, i förhållande till ett vid arbetarens död för honom gällande familjepensionstal, varom stadgas i 9 §.

2 mom. Vid familjepensionens fastställande beräknas grundbeloppet sålunda, att det motsvarar,

a) då endast en familjepensionsberättigad finnes eller då de pensionsberättigade utgöras av änka och frånskild hustru: familjepensionstalet;

b) då de pensionsberättigade utgöras av änka eller frånskild hustru samt barn eller av änka och frånskild hustru samt barn: familjepensionstalet ökat med 50 procent, om endast ett barn finnes, och eljest därutöver med 20 procent för varje ytterligare barn; samt

c) då de pensionsberättigade utgöras av två eller flera barn: familjepensionstalet ökat med 50 procent, om barnen äro två, och eljest därutöver med 20 procent för varje ytterligare barn.

Sker efter familjepensionens fastställande ändring beträffande antalet familjepensionsberättigade, skall med tillämpning av de i nästföregående stycke angivna grunderna bestämmas nytt grundbelopp för familjepensionen att tillämpas från och med den i 7 § 2 mom. stadgade tidpunkt, då familjepensionsrätt inträtt eller upphört.

3 mom. Finnas två eller flera familjepensionsberättigade, skall det på varje tid belöpande grundbeloppet mellan dem fördelas sålunda,

att av grundbelopp, som är gemensamt för änka eller frånskild hustru samt barn eller för änka och frånskild hustru samt barn, änkan eller den frånskilda hustrun respektive änkan jämte den frånskilda hustrun äger åtnjuta så stor del, som motsvarar 80 procent av familjepensionstalet — dock att frånskild hustru, som äger pensionsrätt jämte den avlidnes barn i annat gifte, icke må åtnjuta större del än som motsvarar 40 procent av familjepensionstalet — samt barnet eller barnen återstoden,

samt att av grundbelopp eller del därav, som är gemensam för änka och frånskild hustru eller för två eller flera barn, änkan och den frånskilda hustrun respektive barnen äga taga lika del.

Har i följd därav, att frånskild hustru underlåtit att göra ansökning om pension, till annan familjepensionsberättigad utbetalats större belopp än han enligt här stadgade grunder bort erhålla, skall därvid bero.

9 §.

1 mom. Familjepensionstalet bestämmes, där ej annat föranledes av stadgandet i 2 mom. här nedan, dels av det familjepensionsunderlag, som enligt föreskrifterna i 10 § skall tillämpas, dels ock av antalet tjänstår, varom förmäles i 11 §, allt enligt följande grunder. Uppgår antalet tjänstår till minst 30, skall familjepensionstalet motsvara familjepensionsunderlaget. Är tjänstårens antal mindre, skall familjepensionstalet motsvara familjepensionsunderlaget minskat med $^1/_{120}$ för varje full fjärdedel av år, varmed antalet tjänstår understiger 30.

2 mom. Beräknat familjepensionstal, som icke utgör helt krontal, jämkas till närmast högre sådant tal.

10 §.

Såsom *familjepensionsunderlag* skall tillämpas det belopp, som enligt nedanstående sammanställning gäller för den pensionsgrupp, vartill arbetaren vid dödsfallet eller avgången med rätt till tjänstepension varit hänförd enligt riksbankens tjänstepensionsreglemente för arbetare.

Pensionsgrupp	Familjepensions-underlag kronor
1	1,320
2	1,188
3	1,056
4	924

För kvinnlig arbetare tillämpas ett familjepensionsunderlag av 792 kronor.

11 §.

Såsom *tjänstår* räknas vid bestämmande av familjepension

a) tid, som må tillgodoräknas såsom tjänstår enligt riksbankens tjänstepensionsreglemente för arbetare; samt

b) tid, som från dödsfallet eller anställningens upphörande må hava återstått till pensionsålderns inträde.

Rörligt tillägg.

12 §.

1 mom. Å familjepensionens grundbelopp utgår rörligt tillägg under samma förutsättningar och enligt samma grunder, som enligt vederbörliga avlöningsreglementen gälla angående dylikt tillägg å lön till ordinarie och extra ordinarie tjänstemän vid riksdagens verk.

2 mom. Rörligt tillägg beräknas å grundbeloppet för månad, dock ej å däri ingående öretal, som överskjuter fullt krontal.

3 mom. Till hjälp vid uträkning av rörligt tillägg begagnas de tabeller och anvisningar, som Kungl. Maj:t för ändamålet utfärdar för tillämpning av 1942 års familjepensionsreglemente för arbetare.

4 mom. Angående fördelning av rörligt tillägg mellan två eller flera familjepensionsberättigade skall vad i 8 § 3 mom. stadgas om fördelning av grundbelopp äga motsvarande tillämpning.

4 avd. Om familjelivränta.

13 §.

Familjelivränta enligt detta reglemente tillkommer efterlevande till förutvarande arbetare, varom förmäles i 1 § 1 mom. c).

14 §.

1 mom. Familjelivränta motsvarar familjepensionens grundbelopp, dock att vid beräkning av grundbeloppet familjepensionstalet skall fastställas på sätt här nedan i 2 mom. stadgas.

I övrigt skola bestämmelserna i 7 § 2—4 mom. och 8 § 3 mom. äga motsvarande tillämpning.

2 mom. Familjepensionstalet för livränta bestämmes, där ej annat föranledes av vad här nedan stadgas, till ett belopp, motsvarande så stor del av det för arbetaren senast gällande familjepensionsunderlaget, som antalet vid avgången uppnådda fulla eller påbörjade fjärdedels tjänstår av det slag, varom i 11 § a) förmäles, utgör av 120 eller — där vid avgången uppnådda tjänstår, utökade med tid som från anställningens upphörande må hava återstått till pensionsålderns inträde, uppgå till mer än 120 fulla eller påbörjade fjärdedels tjänstår — av det större tal, som uppkommer genom berörda utökning.

Vid beräkning av tjänstår skall iakttagas att tid, för vilken bidragsplikt för familjepensionering ej förelegat, i intet fall må tagas i betraktande till större del än två tredjedelar.

I övrigt skall beträffande familjepensionstalets bestämmande föreskriften i 9 § 2 mom. äga motsvarande tillämpning.

5 avd. Om sammanträffande av förmåner.

15 §.

Innehar efterlevande till den, å vilken reglementet äger tillämpning, med tjänstepensionsrätt förenad anställning, eller åtnjuter han antingen tjänstepension eller tjänstelivränta eller ock familjepension eller familjelivränta enligt detta reglemente eller andra familjepensionsbestämmelser såsom anhörig till annan anställningshavare, skall pensions- eller livränteförmån, som utgår enligt detta reglemente, där ej fullmäktige i särskilt fall annorlunda förordna, minskas med en fjärdedel, dock högst med beloppet av den förmån, som föranleder minskningen.

Detta reglemente träder i kraft den 1 juli 1943, från och med vilken dag vad i tidigare av riksdagen meddelade föreskrifter finnes stridande mot reglementets bestämmelser upphör att gälla, såvitt angår den å vilken reglementet erhåller tillämpning.

Vid reglementets tillämpning beträffande den, som omedelbart före ikraftträdandet varit underkastad 1937 års familjepensionsreglemente för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk, skola iakttagas följande särskilda

Övergångsbestämmelser.

1. För sådan manlig arbetare, för vilken familjepensionsunderlaget enligt detta reglemente understiger familjepensionsunderlaget enligt 1937 års reglemente, ökat med 10 procent, skall så länge arbetaren kvarstår i den pensionsgrupp, i vilken han placerats vid ikraftträdandet av detta reglemente, såsom familjepensionsavdrag alltjämt tillämpas det enligt 1937 års reglemente stadgade beloppet. Såsom familjepensionsunderlag skall i här avsett fall tillämpas ett belopp motsvarande familjepensionsunderlaget enligt 1937 års reglemente ökat på nämnda sätt.

För kvinnlig arbetare skola, därest hon före viss av fullmäktige fastställd tidpunkt anmäler sin önskan därom, tillämpas ett familjepensionsavdrag för kalendervecka av 30 öre och ett familjepensionsunderlag av 888 kronor.

2. Där jämlikt det till 1937 års familjepensionsreglemente fogade övergångsstadgandet såsom tjänstår för bestämmande av familjepension för efterlevande till arbetare, å vilken före reglementets ikraftträdande 1935 års tjänstepensionsreglemente för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk vunnit tillämpning, fått tillgodoräknas anställningstid, som icke kunnat tillgodoräknas enligt 4 § 4 mom. förstnämnda reglemente, må sådan anställningstid jämväl vid tillämpning av detta reglemente — även i den mån detta ej följer av 11 § — tillgodoräknas såsom tjänstår för bestämmande av familjepension.